

CHALMERS

VÄXELVIS BOENDE

FLEXIBLA BOSTÄDER FÖR "VARANNAN VECKA - FAMILJEN"

ALTERNATING RESIDENCE - FLEXIBLE HOUSING FOR THE EVERY OTHER WEEK FAMILY. EXAMENSARBETE VT 2010
VERONICA SUNDQVIST. EXAMINATOR OLA NYLANDER. CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA. ARKITEKTUR

I skolan såväl som i arbetslivet avlöser projekten varandra i snabb följd och det finns sällan tid till eftertanke. Jag såg därför mitt examensarbete som en chans att få undersöka och testa olika idéer. Under min praktiktid på en liten arkitektfirma i Västerås fick jag arbeta med många typer av projekt, små som stora. Jag tyckte särskilt om att rita bostäder och arbetsplatser. Sådana projekt kräver funktionella och vackra miljöer och har ofta en nära kontakt med kunden. Därför passade det mig bra när min handledare förmedlade att HSB sökte lägenhetslösningar för varannan vecka – familjer. Det lät som en intressant uppgift och var samtidigt ett tillfälle att få lära sig mer om bostadsarkitektur.

Tiden har gått fort och arbetet har inte varit problemfritt. Uppgiften var inte definierad från början och har förändrats längs vägen. För mig har det varit ovant att arbeta mot ett okänt slutmål. Det var första gången som jag använde mig av intervjuer i ett arbete, vilket var spännande men också nervöst. Jag insåg, kanske lite för sent, att det även skulle bli en hel del text. Att skissa och rita ligger, för mig, närmare till hands medan skrivandet har tagit mer energi. Examensarbetet har varit intensivt, frustrerande, spännande, osäkert, men framför allt roligt.

Slutligen vill jag tacka de familjer som gett mig en inblick i deras liv, HSB, för viktiga synpunkter och hjälp på vägen, Moelven Eurowand, för information om tekniska lösningar, och Ola Nylander, för all handledning.

Tack särskilt till Carl, min familj och alla underbara vänner, som stått ut med en arkitektstudent de senaste åren, med allt vad det innebär. Nu är det antligen dags för nästa steg!

Veronica Sundqvist

ALTERNATING RESIDENCE - FLEXIBLE HOUSING FOR THE “EVERY OTHER WEEK - FAMILY”

The family as a concept changes with time. Even so, housing is still built with the nuclear family in mind. If the image of the family is stereotypical, how can we meet the needs of those who fall outside the norms? It is time for the housing market to follow the trend and adapt to new social structures.

The subject for the master thesis came from HSB, the largest cooperative housing organization in Sweden. They were in search of solutions for apartments more adapted to the families of today. One such household is the so called “every other week” - family; where separated parents have the children staying with them part time. Such an arrangement means that the number of persons in the household varies and the family has to consider whether to pay for a larger apartment where rooms are unused every two weeks, or be overcrowded when all are at home.

The purpose was to examine how housing can be designed for the alternating residence and after the needs and wishes of the every other week - family.

A design and research process has been in parallel from the start and interviews have been held with separated parents

to children with alternating residence. The result of this study is a guide which defines and describes the target group and type of housing, and gives suggestions on general concepts and methods to plan, build and manage for alternating residence. In the process, the concepts and methods have been tested in various proposals, which have been analyzed and later developed and revised.

Changes in the daily life, long-term changes, a poor economy and different needs have been the basis for the studies. Four diverse every other week - families were created to influence the design. The proposals are to allow a change of the structure or in the use of space. But, also how functions can be placed to better suit the alternating residence, to not involve physical changes.

The final discussion questions if there is a need for specific housing for alternating residence. The weekly changes involving flexible elements can have a negative effect to the feeling of home and belonging due to the lack of an own exclusive space. Future housing should rather be flexible enough to adapt to the family of today and tomorrow.

KEYWORDS: ALTERNATING RESIDENCE. EVERY OTHER WEEK – FAMILY. FLEXIBILITY. EFFICIENT USE OF SPACE. SHARED USE OF SPACE

INLEDNING 07 - 10

VÄXELVIS BOENDE & VARANNAN VECKA - FAMILJEN 11 - 40

13	VÄXELVIS BOENDE
16	VARANNAN VECKA - FAMILJEN
22	INTERVJUER OM VÄXELVIS BOENDE
35	SAMMANFATTNING

GUIDE FÖR VÄXELVIS BOENDE 41 - 72

44	BOSTADENS KONTEXT
47	FLEXIBLA STRUKTURER
58	YTOR, ZONER & RUM
69	ARBETSSÄTT, EKONOMI & FÖRVALTNING

TILLÄMPNING 73 - 100

AVSLUTANDE DISKUSSION 101 - 106

APPENDIX 107 - 120

109	NOTER
115	REFERENSER
119	BILAGOR

INLEDNING

Familjen som begrepp står under förändring. Under de senaste decennierna har nya familjemedlemmar introducerats som bonusbarn, extraföräldrar och plastsyskon. Trots det byggs bostäder fortfarande med kärnfamiljen i åtanke. Om bilden av en familj är stereotyp, hur kan vi då tillgodose behoven för de som faller utanför ramarna? I den rådande bostadsbristen är utbudet begränsat och få villiga att satsa ekonomiskt på nytänkande. Men bostadsmarknaden måste följa utvecklingen och anpassa till nya familjestrukturer. Det är dags att bygga för den moderna familjen!

Examensarbetets ämne kom från HSB, den största kooperativa bostadsorganisationen i Sverige. De sökte bostadslösningar som var bättre anpassade till familjerna av idag. Ett sådant hushåll är den så kallade "varannan vecka - familjen", där föräldrar som separerat har barnen boende hos sig växelvis. Boendeformen innebär att antalet personer i hushållet varierar. Den ena veckan bor kanske endast en eller två vuxna i bostaden för att i nästa få sällskap av flera barn. I städer där kvadratmeterhyran är dyr kan det finnas ett större behov av att nyttja hela ytan, även om alla familjemedlemmar inte är hemma. Dock klarar inte dagens bostäder av förändringar i livssituationen, vare sig kortsiktigt eller ur ett längre perspektiv.

Hur påverkar de veckovisa förflyttningarna familjens behov gällande bostaden? Gör de att hemmets betydelse minskar? Vilka skillnader finns mellan den klassiska kärnfamiljen och varannan vecka - familjen? Hur kan vi bygga för växelvis boende?

Syfte och frågeställning

Examensarbetet är en arkitekturstudie om växelvis boende. Syftet har varit att undersöka hur bostäder kan utformas för en växelvis boendeform och efter varannan vecka - familjens behov och önskemål. Men även att försöka ta reda på hur den växelvisa lösningen påverkar boendet och familjen och hur behoven förändras mellan veckorna eller på längre sikt.

Resultatet av studien har samlats i denna rapport som försöker definiera och beskriva målgruppen och boendeformen, och ge förslag på generella metoder, koncept och lösningar för att utforma och förvalta sådana bostäder.

Den huvudsakliga frågan under arbetets gång har varit:

Hur kan bostaden utformas för att vara bättre anpassad för växelvis boende och varannan vecka - familjens behov?

Därtill har svaren på nedanstående frågor sökts:

Hur påverkar familjesituationen (den växelvisa lösningen) boendet?

Hur påverkar boendet familjesituationen (den växelvisa lösningen)?

Hur förändras behoven mellan veckorna?

Hur förändras behoven på lång sikt?

Avgränsningar

Förslagen för växelvis boende ska vara anpassningsbara för varannan vecka - familjen, fungera i en svensk kontext och vara lämpade för nyproduktion. Det finns ingen given tomt och fokus har inte varit att presentera ett husprojekt utan att ge förslag på olika koncept, lägenheter, typer av strukturer och utseenden.

Rapporten tar bara upp lösningar för bostäder och inkluderar inte andra funktioner, som kontor eller kommersiella ytor.

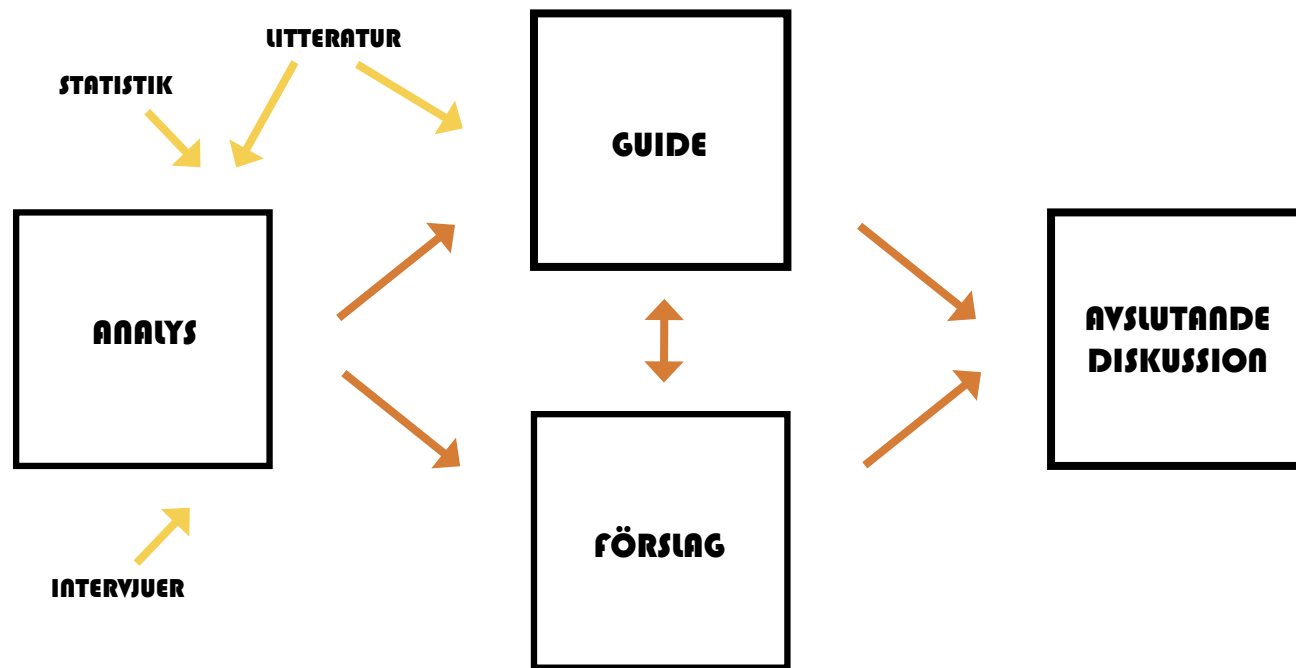
Specifika referensprojekt nämns inte i rapporten då det redan finns ett flertal böcker som ger en bra historieber beskrivning av flexibelt boende och visar välkända projekt. Istället beskrivs konceptet för en viss lägenhetstyp och notsystemet hänvisar till litteraturen.

Metod och teoretisk referensram

Examensarbetet har haft en undersökande och analyserande del som löpt parallellt med designprocessen. Målgruppen och boendeformen har definierats genom litteratur, statistik och intervjuer med varannan vecka - familjer. Den informationen har sedan tillsammans med litteratur om bostadsarkitektur, arkitekturteorier, samt egna skisser och koncept, lett fram till guiden.

Koncepten och metoderna har under tiden prövats i ett flertal bostadsprojekt, som analyserats och därefter utvecklats och omarbetats.

Väldigt lite finns skrivet om växelvis boende och än mindre ur arkitektursynpunkt. Sociologiska studier, c-uppsatser om växelvis boende och allmän information från socialstyrelsen har använts för att få en förståelse om målgruppen och boendeformen. Den litteratur som varit intressant för studien har gällt den föränderliga bostaden, som *Flexible housing*, *Frame and generic space*, och *The adaptable house*. De har bidragit med koncept och metoder för föränderliga konstruktioner och inspirerat med tidigare projekt. Utöver det så har böcker om bostadsarkitektur använts för upplysning om gällande normer, kvalitéer och upplevelse av rum.

Tiden för arbetet har varit knapp och fördelats på följande sätt: 2,5 veckor för litteraturstudier, 3,5 veckor för förberedelse, genomförande och transkribering av intervjuer, 5 veckor

för text, 4 veckor för förslag och koncept, och 4 veckor för presentationsmaterial, presentationer, inlämningar och möten.

Möten för samtal om projektet med andra studenter har skett regelbundet och utöver det fyra handledningstillfällen med Ola Nylander.

Rapportens disposition

Rapporten har delats in i fyra huvudkapitel:

- *En analys av varannan vecka – familjen och växelvis boende*
- *En guide med koncept och metoder för växelvis boende*
- *Tillämpning av koncept och metoder*
- *En avslutande diskussion och analys av arbetet*

DEL I
VÄXELVIS BOENDE &
VARANNAN VECKA - FAMILJEN

VÄXELVIS BOENDE

Vi behöver alla ett hem - en plats att höra till, för att känna oss trygga. Men, vad händer när hemmet inte längre är den fasta punkten i tillvaron? Att flytta mellan två bostäder har blivit en realitet i dagens Sverige. Framförallt i familjer, där föräldrar som separerat, har delad vårdnad om barnen. I vissa fall flyttar föräldrarna mellan den gamla bostaden och ett nytt ställe, men oftast är det barnen, ibland kallade för ping pong - barn, som byter hem veckovis. Socialstyrelsen benämner fenomenet växelvis boende, en term som innebär just att växla mellan flera hem.¹ Specifikt för situationen är att antalet personer i hushållet varierar. Ena veckan kan bostaden husera många familjemedlemmar till att andra veckan stå halvtom. Det blir en avvägning mellan att betala för en större lägenhet, där rum inte används varannan vecka, eller att bo trångt den veckan alla är hemma.

Växelvisa konsekvenser

Växelvis boende är en lösning för att barnet, efter en separation, ska få växa upp med båda föräldrar. Boendeformen ger dock vissa konsekvenser, både praktiska och känslomässiga sådana. Att flytta mellan två hem kan i värsta fall ge en känsla av rotlöshet.² Separationen i sig kan också påverka familjens ekonomi, som i sin tur kan avgöra storleken på den nya bostaden, val av område och vad man har råd med för möblemang.

Lagen om trångboddhet infördes som en riktlinje för "en lägsta godtagbar utrymmesstandard", för att förbättra människors boendesituation.³ Under de senaste decennierna har bostaden blivit större samtidigt som antalet personer i hushållet minskat, mycket tack vara normen.⁴ Den relaterar antalet personer i bostaden med antalet rum, men tar ingen hänsyn till ytan. Numer gäller att varje vuxen och barn ska ha ett eget rum, undantaget samboende par. Kök och ett rum måste räknas bort, vilket gör att en ensamboende vuxen bör ha en lägenhet med två rum och kök, för att inte anses vara trångbodd. En skillnad görs mellan objektiv och subjektiv trångboddhet. Vid objektiv trångboddhet når boendet inte upp till normen medan det subjektiva står för den egna känslan för situationen. Idag är 15% av befolkningen frivilligt eller ofrivilligt trångbodda.⁵ Bland de grupper som är mest utsatta finns ensamstående föräldrar och ombildade familjer med många barn. En dålig ekonomi ökar risken och är ofta den huvudsakliga anledningen till att ensamstående eller ensamboende föräldrar bor trängre. Den ombildade familjen kan trots en bättre ekonomi ha svårt att hitta en bostad som räcker till. Det beror på att bostadsmarknaden erbjuder få lägenheter med fler än 3 sovrum.

Om antalet familjemedlemmar är för stort i förhållande till bostaden kan det ge en dålig inomhusmiljö och ett större slitage. Det kan begränsa det sociala livet och försämrat relationerna inom familjen.

Trångboddhet kan medföra att varje barn inte får ett eget rum. Det kan i sin tur ge en ökad stress som kan försvåra för inlärning och vila och i värsta fall ge både fysiska och psykiska men. De allra flesta, 9 av 10 barn, har dock ett eget rum.⁶ För barn till ensamstående föräldrar så är siffran något lägre. Ju äldre barnen blir desto vanligare är det med ett eget rum och bland 16-18 - åringar är det få som delar.

Om familjen inte finner rätt boende på grund av ekonomiska förutsättningar eller marknadsmässiga begränsningar så anpassas ofta bostaden efter den rådande situationen, även om lösningarna inte alltid följer de bostadsnormer som finns.

HUSHÅLLET GENOM TIDERNÄ

1860	4,3 personer/hushåll
1910	3,7 personer/hushåll
1945	3,1 personer/hushåll
1960	2,8 personer/hushåll
1990	2,1 personer/hushåll

Så byggdes staden ^I

LÄGENHETSSTORLEKAR

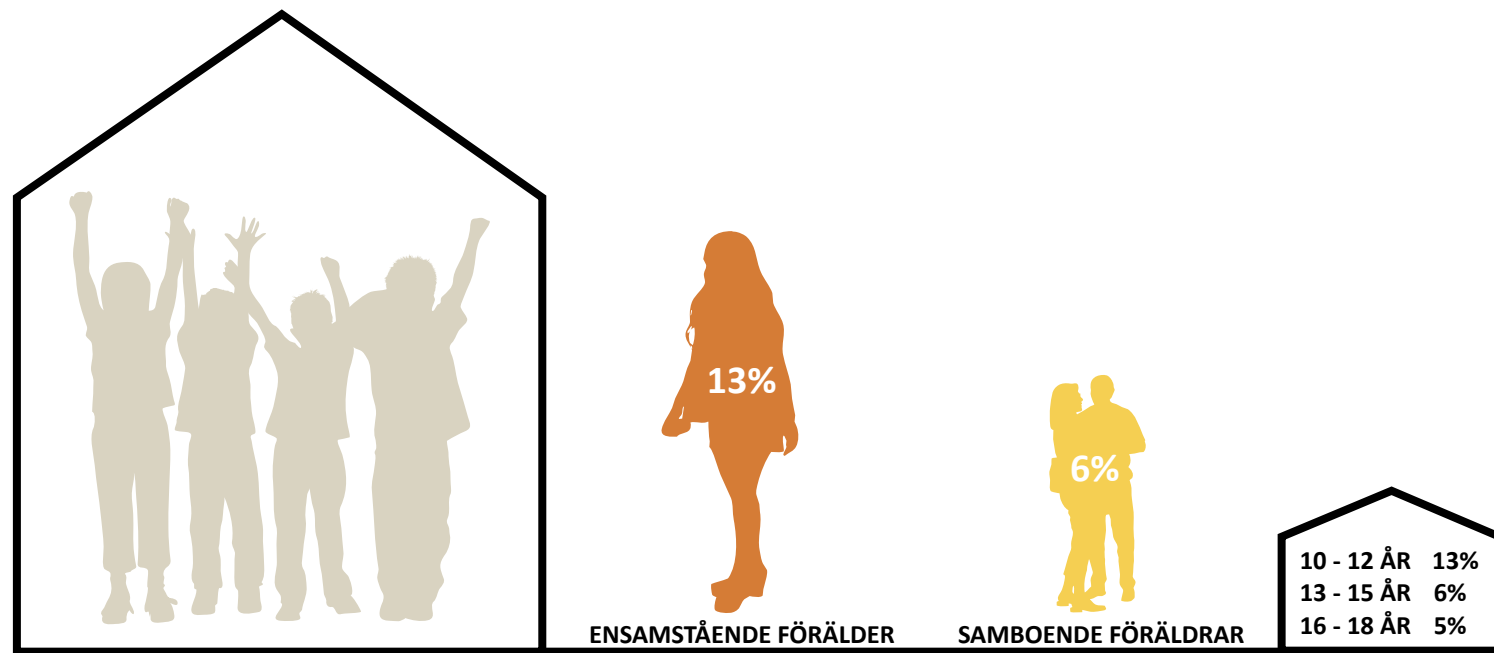
	≤ 2 rok	3 rok	≥ 4 rok
1912	79%	10%	11%
1945	79%	12%	9%
1990	35%	25%	40%

Så byggdes staden ^{II}

GENOMSNITTUG BOSTADSAREA/BOSTAD 2008

BOSTADSRÄTT	HYRESRÄTT	ÄGANDERÄTTER
1:OR 40 M ²	1:OR 40 M ²	1:OR —
2:OR 60 M ²	2:OR 61 M ²	2:OR 74 M ²
3:OR 79 M ²	3:OR 80 M ²	3:OR 93 M ²
4:OR 101 M ²	4:OR 101 M ²	4:OR 117 M ²
5:OR 125 M ²	5:OR 129 M ²	5:OR 139 M ²
6:OR ≤ 149 M ²	6:OR ≤ 190 M ²	6:OR ≤ 179 M ²

Statistiska centralbyrån ^{III}

ANDEL BARN SOM DELAR RUM 10 - 18 ÅR

Statistiska centralbyrån ^{IV}

Statistiska centralbyrån ^V

VARANNAN VECKA - FAMILJEN

En familj porträtteras ofta som mamma – pappa – barn, den klassiska kärnfamiljen. Även om kärnfamiljen fortfarande är rådande så finns det en tydligt uppåtgående trend för andra familjetyper. "Varannan vecka – familjen" är en term som används för familjer där föräldrar som separerat, har gemensam vårdnad och barnen boende hos sig växelvis. Begreppet behöver dock inte betyda att föräldrarna delar tiden lika.

Varannan vecka – familjen omfattar allt från ensamboende föräldrar med delad vårdnad om barnen till ombildade familjer med nya barn. Utöver dessa, finns separerade föräldrar som innovativt löst sin bostadssituation.⁷ För att undslippa de veckovisa flyttarna har de valt att bo vägg i vägg i samma hus, med barnen boende emellan sig.

Varannan vecka – familjen är ingen homogen målgrupp utan snarare familjer med några gemensamma behov som hittills inte varit intressanta att tillgodose på bostadsmarknaden. Familjerna har olika bakgrund, erfarenheter och ekonomi. Det som kopplar dem samman är livsmönstret och ett gemensamt ansvar och omsorg om sina barn.

En allt vanligare familjetyp

Den svenska familjen har vanligen ett eller två barn, oftast en flicka och en pojke.⁸ Den ensamstående föräldern har färre och den ombildade familjen fler barn. Stora familjer, med fler än 3 barn, är ovanliga och de är ofta ombildade, där vuxna som flyttat ihop har barn sedan tidigare förhållanden.

Det finns ingen exakt siffra över hur många barn som har växelvis boende i Sverige. Det man vet är att cirka 74% av alla barn under 18 bor med sina biologiska föräldrar.⁹ Av resterande bor 20% med en ensamstående förälder och 5% i en ombildad familj, med en biologisk förälder och en styvförälder.

Separationer blir vanligare ju äldre barnen är. Små barn bor nästan alltid hos sina båda biologiska föräldrar medan bara två tredjedelar av 17-åringarna gör det.¹⁰ Av de barn som varit med om att föräldrarna separerat har tre av tio växelvis boende. De andra bor ofta i längre perioder hos en av föräldrarna. Boendeformen är vanligast bland barn i åldrarna 6-9 år.¹¹

Gemensam vårdnad

Sedan en rad lagstiftningar infördes på 1970-talet har skilsmässorna blivit fler och gemensam vårdnad ökat. Gifta föräldrar har gemensam vårdnad om barnet, vilket fortsätter gälla om de skiljer sig.¹² Föräldrarna kan själva bestämma var och hos vem barnet ska bo. I enstaka fall, när de inte kan samsas, hjälper familjerätten till med beslutet. Att dela vårdnaden är den vanligaste lösningen efter en separation, vilket inte behöver betyda att familjerna har växelvis boende. Av återstående barn har en majoritet en mamma som ensam vårdnadshavare.¹³ Vårdnaden innebär ett ansvar för barnets utveckling och uppfostran men barnet har alltid rätt till umgänge med den andre föräldern.

Begreppet växelvis boende innebär att barnet bor minst en tredjedel hos vardera föräldern.¹⁴ Mindre tid än så anses vara umgänge. En vardagskontakt med föräldrarna är viktigt för barnet. Enligt socialstyrelsen bor vanligen små barn hos en av föräldrarna för att under kortare och återkommande perioder träffa den andre föräldern. De mellanstora barnen har ofta en jämn fördelning av boendet medan tonåringar själva i högre grad bestämmer hur de ska bo.¹⁵

Ekonomiska villkor

Ekonomi blir ofta påtagligt sämre vid en skilsmässa och kan påverka boendesituationen. Den kan påtvinga en flytt från en ömtyckt bostad till en som inte är självvald, utan snarare vad nöden kräver. Vanligen går man från hus till lägenhet efter en separation, vilket ger en förändring i yta och personligt utrymme och många gånger byte av geografiskt område. Att köpa en bostad i en större stad kräver i princip två inkomster, vilket gör ensamstående föräldrar extra utsatta. De har i högre utsträckning låg inkomst och är mer beroende av socialbidrag och familjestöd, som barnbidrag och underhåll.¹⁶ Ensamstående kvinnor har en sämre ekonomi än män i samma situation. I slutändan är det barnen som påverkas då de inte har råd med samma saker som kompisarna har.

FAMILJER MED LÅG INKOMST

Statistiska centralbyrån^{VI}

SAMBOENDE FÖRÄLDRAR

ENSAMSTÅENDE FÖRÄLDRAR

ENSAMSTÅENDE
1.55 BARN

KÄRNFAMILJ
1.85 BARN

OMBILDAD FAMILJ
2.4 BARN

Statistiska centralbyrån VII

EN - BARNS
FAMILJER
40%

TVÅ - BARNS
FAMILJER
43%

TRE - BARNS
FAMILJER
13%

FYR - BARNS FAMILJER
ELLER STÖRRE
4%

7%
MAMMOR

1%
PAPPOR

ENSAM VÅRDNAD

92%

GEMENSAM VÅRDNAD

28%

VÄXELVIS BOENDE EFTER
EN SEPARATION

Ur ett barnperspektiv

Barnet är ofta den som får flytta fram och tillbaka mellan två ställen vid växelvis boende. Även om relationen mellan föräldrarna är bra kan lösningen göra att barnet inte känner sig riktigt hemma någonstans eller saknar den andre föräldern. Den nya situationen kan ge ett ökat ansvar för föräldrarnas välmående och orsaka stress och oro.¹⁷ Enligt barnkonventionen ska barnets bästa vara i fokus. Det är barnet som har rätt till sina föräldrar, inte föräldrarna som har rätt till barnet. Barnet har också rätt till att uttrycka sina åsikter i beslut som rör henne eller honom och hänsyn ska visas när boendefrågan bestäms.¹⁸

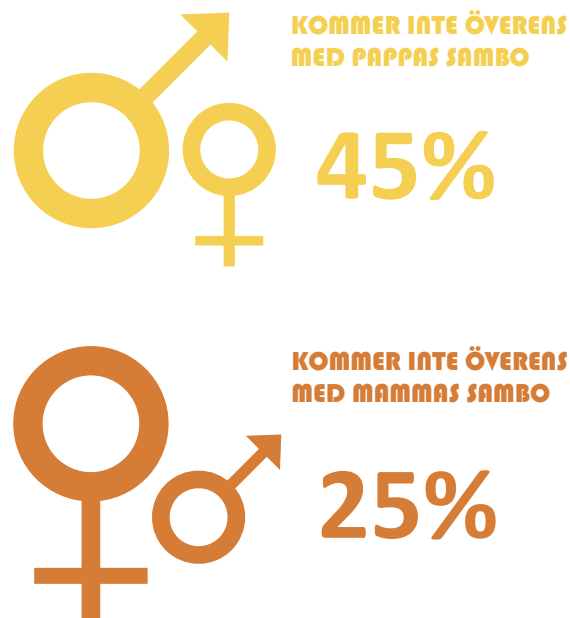
För att barnet ska må bra behövs en kontakt med båda föräldrar, vilket växelvis boende ger. En annan fördel är att det ger mer kvalitetstid med föräldrarna. De tar sig tid för barnet när det är deras vecka och väljer om möjligt bort övertidsarbete eller tidskrävande sysslor.¹⁹

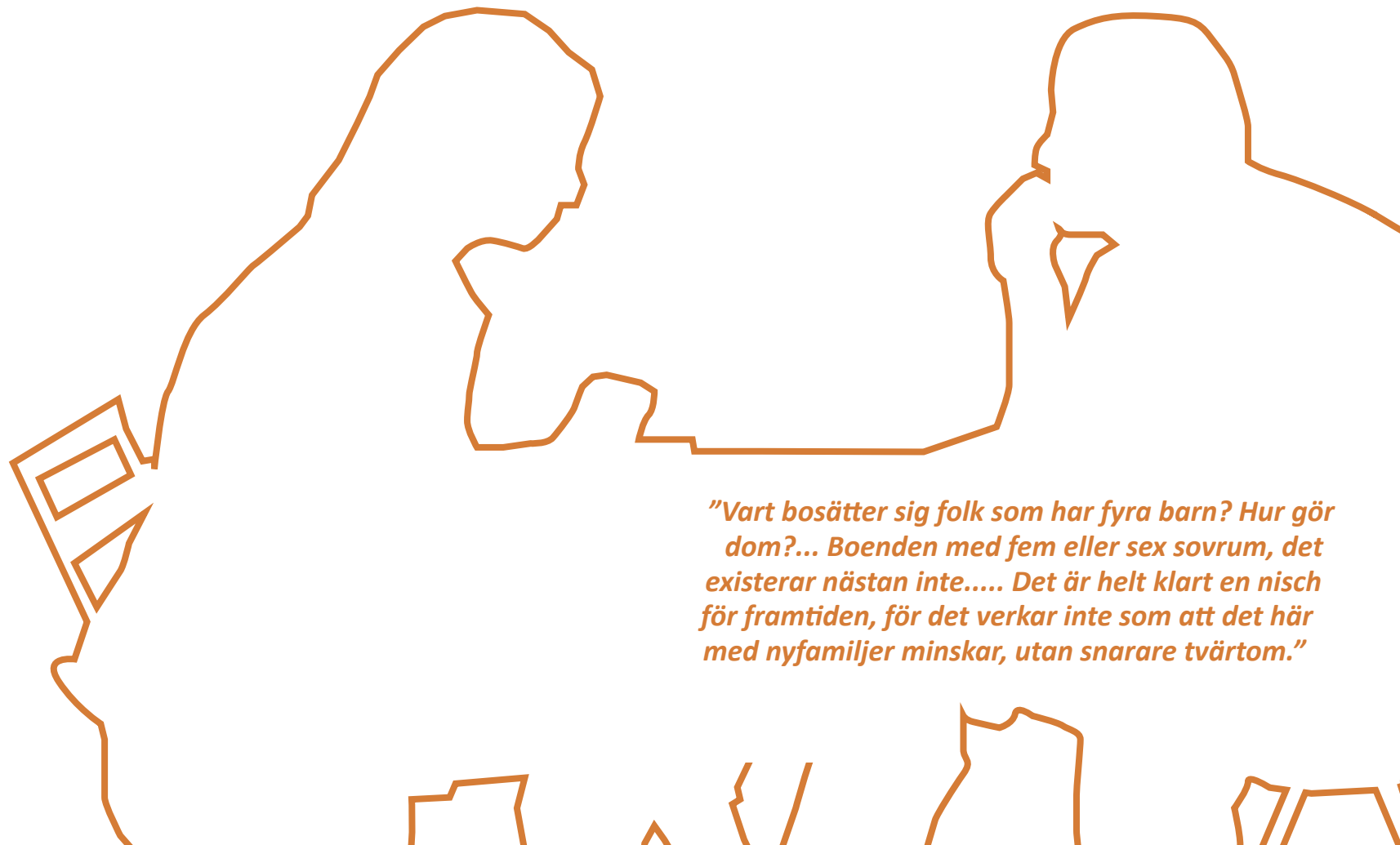
När den ena föräldern inte finns där kan syskon fungera som stöd. Syskonen är en trygghet som ibland blir viktigare än föräldrarna.²⁰ Däremot kan problem uppstå när nya familjemedlemmar flyttar in i bostaden. Många barn har svårt för att komma överens med styvsyskon och styvföräldrar.²¹ De har kanske motsatt sig föräldrarnas separation och den nya

partnern gör en återförening omöjlig. Något som kan skapa spänningar och påverka situationen negativt.

BARN SOM INTE KOMMER ÖVERENS MED FÖRÄLDERNAS NYA SAMBO

Statistiska centralbyrån ^{IX}

"Vart bosätter sig folk som har fyra barn? Hur gör dom?... Boenden med fem eller sex sovrum, det existerar nästan inte..... Det är helt klart en nisch för framtiden, för det verkar inte som att det här med nyfamiljer minskar, utan snarare tvärtom."

INTERVJUER OM VÄXELVIS BOENDE

För att få en inblick i växelvis boende intervjuades 5 föräldrar som har barnen hos sig "varannan vecka". Som metod användes semi-strukturerade kvalitativa intervjuer.²² Urvalet skedde, på grund av begränsad tid, genom kontakter, där HSB sökte personer internt. Inför intervjuerna förbereddes en intervjuguide, där frågorna samlades under vissa teman kring växelvis boende. Den information som söktes var om: tidigare bostad, nuvarande bostad, skillnader i behov, bostadens möjlighet till förändring, åsikter, visioner och lösningar om växelvis boende. Intervjuerna tog ca 1 timme och utfördes i de intervjuades hem, på deras arbetsplats eller på café.

Utifrån enbart fem intervjuer är det svårt att fastställa generella punkter för växelvis boende. De intervjuade är i ungefär samma ålder och har även en liknande bakgrund. De är nöjda med sitt boende och har generellt ett bra förhållande till sin ex-partner. Deras svar kan därför inte dras till att gälla alla varannan vecka – familjer, utan får ses som inspiration till kommande lösningar.

Presentation av de intervjuade

De intervjuade är föräldrar till barn med växelvis boende. De är alla i 40-års åldern, men har barn från småbarnsåldern upp till övre tonåren. Tre av dem var ensamboende föräldrar och två ingick i ombildade familjer med barn från tidigare förhållanden. De intervjuade har varit separerade från ett par år upp till ett decennium. Tidsperioderna som föräldrarna har barnen boende hos sig har varierat mellan familjerna. Vissa har valt att ha barnen varannan vecka medan andra har en annan uppdelning. Alla namn är fingerade.

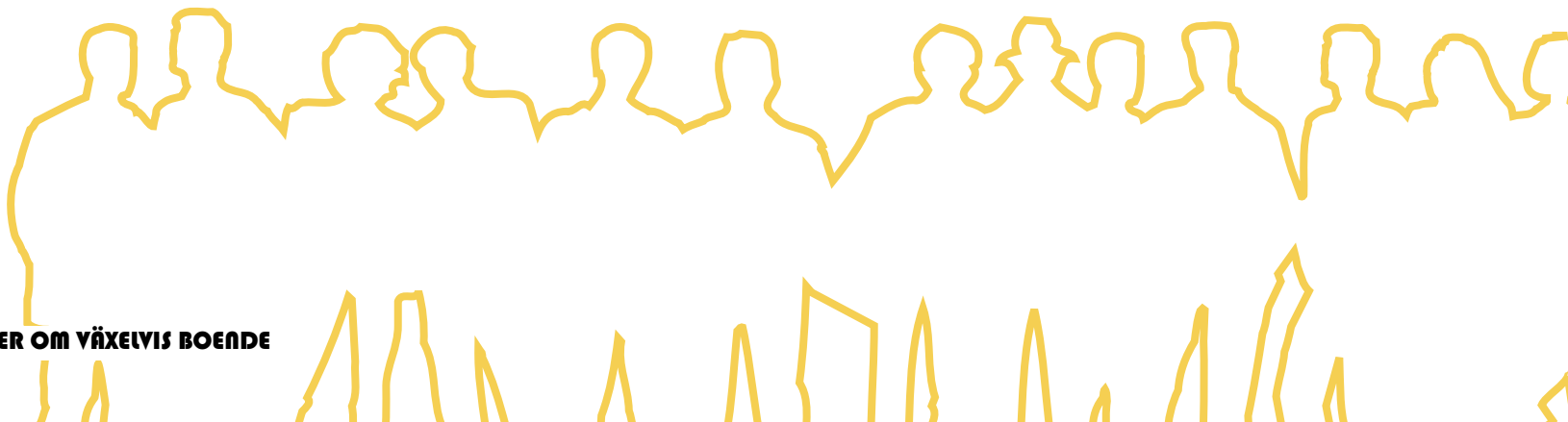
Eva är ensamboende med två barn i övre tonåren. Hon har barnen boende hos sig merparten av tiden, vilket gör att den andre föräldern, som har barnen en långhelg varannan vecka, inte anses ha växelvis boende utan umgänge. Eva bor i en lägenhet med 3 rum och kök, som har gjorts om till en 4:a.

Maria är även hon ensamboende med två tonåringar. Hon bor kvar i det gamla huset, som har gjorts om och som nu har fem rum och kök. Barnen byter bostad varannan vecka.

Johan bor tillsammans med en ny partner i en lägenhet med 4 rum och kök. Han har två tonårsbarn, sedan ett tidigare äktenskap, boende hos sig varannan vecka.

Anna bor tillsammans med en ny partner i ett hus. Båda har barn sedan tidigare äktenskap. De bildar tillsammans en stor familj med fem tonårsbarn. Ett av barnen bor inte hos dem, två av barnen bor där varannan vecka och resterande två bor heltid i huset. Huset har under perioder gjorts om för att passa familjens behov och för att ge alla barn ett eget rum.

Sara är ensamboende med ett barn i småbarnsåldern. Hon bor i en lägenhet med tre rum och kök. Barnet växlar boende var femte dag mellan föräldrarna.

"Det spelar inte någon roll hur mycket eller lite dom bor hos oss, så har vi ändå prioriterat att dom ska ha sitt eget och känna sig hemma."

Bostaden

Merparten av de intervjuade har fått flytta från den bostad de hade innan separationen. Flytten har gått från ett hus eller radhus till en mindre lägenhet. Området har varit viktigt för valet av den nya bostaden. De som har kunnat, har valt att bo kvar i sitt gamla område. Andra har uttryckt en önskan om att kunna bo kvar men att det varit en ekonomisk omöjlighet. Att villaområdena saknat en blandad bebyggelse har påtvingat flytten. En flytt utanför staden hade gett ett större boende men också betytt att barnen skulle ha dragits upp från sina rötter, och fått byta skola och vänner. Den nuvarande bostaden är i vissa fall, när det gäller yta eller rum, för liten för antalet familjemedlemmar. För att inte utsätta barnen för mer påfrestningar i början av skilsmässan har de getts egna rum. Det är vanligare att föräldrarna valt de sämre lösningarna och fått sova i vardagsrummet, om det saknats sovrum för envar.

"När jag först flyttade in så kände jag så här: Det är inte barnens fel att vi har skilt oss. Dom ska inte bli lidande. Så dom fick var sitt sovrum och så bodde jag i vardagsrummet." - Eva

Lösningar med sovplatser i gemensamhetsutrymmen anses vara påfrestande och gör att man lätt blir störd och har svårt att gå undan och vila. Generellt sett är den egna platsen eller det

egna rummet viktigt. Framförallt när barnen blir äldre och de spenderar mer tid för sig själva på sina rum.

"Jag kan känna ännu mer nu, när dom börjar bli tonåringar, att dom dras in på sitt rum och försvinner in där i sin egen värld ett tag. Det är skillnad på det och att ha små barn. Dom har inte samma behov av ett eget rum. Egentligen tycker jag inte att dom behöver ha det förrän dom är fem-sex, för innan där så är dom alltid med föräldrarna ändå." - Maria

De intervjuade tycker att det egna rummet har betydelse för hur barnet knyter an till hemmet och den nya situationen. Det kan vara ett sätt att alltid få dem att känna sig välkomna.

"Det spelar inte någon roll hur mycket eller lite dom bor hos oss, vi har ändå prioriterat att dom ska ha sitt eget och känna sig hemma." - Anna

En annan fördel är att leksaker och andra prylar kan stoppas undan för att slippa spridningen av dem i resten av lägenheten den barnfria veckan.

Familjerna samlas vid middagen och umgås i vardagsrummet och köket. Några av de intervjuade påtar att de gillar en

öppen planlösning mellan kök och vardagsrum. Öppenheten är speciellt en fördel i mindre lägenheter då många personer kan samlas, trots en liten bostadsyta.

"Om man tänker ur arkitektursynpunkt, så är det väldigt bra med öppen planlösning. För jag har haft ganska många kompisar över när det har varit tjejmiddagar. Det har väl varit en 10-15 personer. Så även om lägenheten i sig inte är så stor jämfört med att ha ett hus, så är det ändå ganska hyfsat med utrymme för att faktiskt bjuda folk." - Sara

De intervjuade har haft olika skäl till varför de valde den nuvarande bostaden som personlighet och karaktär, utsikt, balkong, tillgång till trädgård, sovrum till alla familjemedlemmar, och ekonomiska förutsättningar. Flytten från hus till lägenhet har gjort att trädgården och plats för förvaring kompromissats bort från tidigare boende. Arbets- eller hobbyrum har gjorts om till förmån för sovrum och är de rum som merparten av de intervjuade saknar, jämte en extra toalett. Barnen och föräldrarna använder istället vardagsrummet eller köksbordet för studier och arbete. Även om bostaden är liten är gäster och kompisar till barnen välkomnade och vill de övernatta löses det genom utdragbara möbler, madrasser, eller barnens sovrum varannan vecka.

Behov

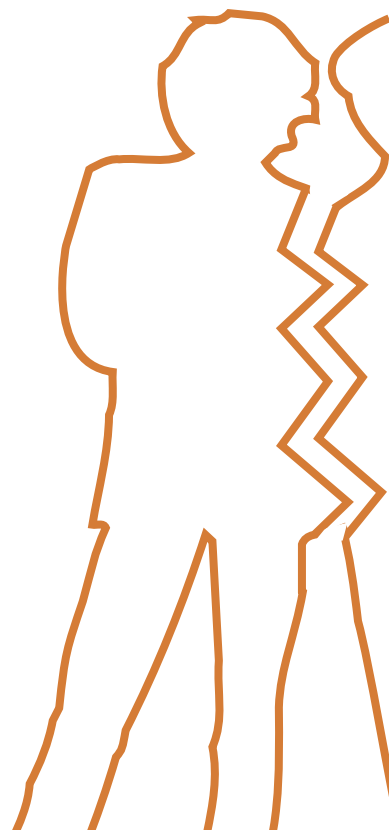
Varken bostaden eller familjens behov ändras särskilt mycket mellan veckorna, enligt de intervjuade. I de hushåll där barnen har egna rum, står de tomma den veckan de inte är hemma.

"Jag vet också mammor, när barnet har lämnat och det är deras vecka, som städar undan barnet och tycker att det är jätteskönt. Liksom: Nu är det min bostad. Så kan vissa hantera det rent mentalt. Jag gör inte det. Ja, jag kan ju stänga dörrarna ibland. Men annars brukar jag inte ändra någonting." - Maria

Generellt så använder föräldrarna bostaden mindre den barnfria veckan. Affärsresor, kurser och middagsbjudningar är vanligare men även vardagssysslor som storstädningar och tvätt av kläder.

Att behoven ändrats mot tidigare menar många beror på flytten från hus till lägenhet eller att barnen blivit äldre.

"Det är mer skillnad att bo i lägenhet mot att bo i radhusområde i sådana fall. Det här med grannumgänge, som blir en väsentligt mycket större del när man bor i sådana radhusområden, med gemensam uteplats, kanske barn i samma ålder och föräldrar ute i den gemensamma sandlådan. Här umgås vi ju inte med

grannarna. Ibland får vi titta så att tanten mitt emot lever"

- Johan

Sammanslagningen av två familjer kan innebära problem. Den ombildade familjen kan märka ett ökat behov av den egna ytan.

"Att bli en ny familj sker ju stegvis. Så att det verkligen finns separata utrymmen, tror jag är jätteviktigt. Att inte nöta mer på varandra än vad som är nödvändigt. Man behöver en privat sfär i och med att man på något sätt blandar familjerna."

- Johan

För att undvika slitningar mellan nya familjemedlemmar är en lösning att börja om på nytt med en ny bostad.

"När man flyttar ihop med en ny partner med barn så känner jag att man inte kan tvinga barnen att dela rum och bara förutsätta att det kommer fungera jättebra. Vi bodde i varsin lägenhet innan och vi hade fått plats i min lägenhet allihop. Men där kände jag, för att få bästa förutsättningar, att starta om med något nytt och inte att dom flyttade in till oss så att mina barn fick flytta på sig. Då kan det lätt bli så att det läggs skuld och man blir sura på varandra." - Anna

"Att bli en ny familj sker ju stegvis. Så att det verkligen finns separata utrymmen, tror jag är jätteviktigt. Att inte nöta mer på varandra än vad som är nödvändigt."

Kvalitéer och brister

Bostaden påverkar familjerna positivt. De intervjuade är väldigt nöjda med hur de bor. Kvalitéer som nämns är bland annat trygga områden, begränsad insyn från grannar, ljusa och välplanerade bostäder gärna med fina detaljer, uteplats eller balkong, och ett näst intill underhållsfritt hem. Flytten från hus till lägenhet har gjort att man slipper lägga tid på underhåll och renoveringar och får istället mer fritid i hemmet. Staden eller närområdet med dess utbud anses också vara positivt. Men, bostadskvalitéerna gäller även enklare och mindre lösningar.

"Det var ju också kriterier jag hade, att ha egen tvättmaskin och badkar. Det underlättar livet väldigt mycket att ha egen tvättmaskin när man har barn. Att inte behöva släpas ner till tvättstugan och boka tid, utan att man kan slänga i en tvätt när man ändå är hemma och när hon ligger och sover. Det blir betydligt mer tvätt när man har barn än när man inte har det. Innan jag skaffade barn så tvättade jag en gång i månaden ungefär. Sen jag skaffade barn så har jag tvättat varje dag, speciellt när hon var liten. Så det var en ganska markant skillnad." - Sara

Få negativa aspekter tas upp trots att flera av de intervjuade har okonventionella lösningar som inte följer de normer som

finns för bostäder. De brister som nämns handlar istället om bostadens estetik, att den är kall eller lyhörd. Några har barn som uttryckt sitt missnöje över den växelvisa boendeformen, att de bor trångt eller vid tillfällen har fått dela rum.

”Min dotter kan tycka att vi har det så trångt här. Så upplever inte jag det, men det är klart hon har inte så stort rum. Så hon hade en kompis som inte hade varit hemma hos oss. Till slut så hade den där kompis en sagt: Jag vill gå hem till dig någon gång. Hon tyckte ju vi hade det jättefint hemma. [skratt] Men det är bara några få stycken som har tillträde att komma hem.” - Eva

Boendesituationen har i några få fall påverkat vilka tider barnen är hos vardera föräldern. En annan förälders lilla bostad har gjort att barnen spenderat mindre tid där.

”Han bor bara i en tvåa och han har inte fixat det för dem. Från början sov dom där inne [i sovrummet] alla tre men det vill inte flickan längre, hon som är äldst. Så att då får hon sova på en uppblåsbar säng i vardagsrummet, när hon är där. Och det är klart, det tycker inte hon är så himla bra. Hon känner sig som en gäst varje gång hon kommer dit.” - Eva

Möjlighet till förändring

Det växelvisa boendet är inte statiskt. Familjernas boendesituation har förändrats under tiden, speciellt de första åren efter skilsmässan, både i valet av bostad och att barnen bott mer hos den ena föräldern. I vissa fall har de äldre tonårsbarnen valt bort varannan vecka – boende under perioder.

”Vi har haft en sån period det senaste halvåret, när han bara har bott hos mig. Men nu framöver är tanken att han ska bo hos sin pappa igen. Det kan väl bli så när barnen blir större att dom vill bestämma lite mer själva var dom vill vara. Så att även om man har gemensam vårdnad så får man ta hänsyn till vad barnet vill.” - Maria

Den nuvarande bostaden har i många fall varit möjlig att förändra. Familjerna har, när det behövts, ändrat sin bostad för att passa den nya familjesituationen. Lösningar för växelvis boende har varit att bygga egna rum till barnen om det inte funnits från början. Extra rum har skapats av att dela av större sovrum till mindre, sovplatser på gemensamhetsytor eller byggda loft när det funnits tillräcklig takhöjd. För de som bott kvar i bostaden, har vissa ändringar genomförts för att gå vidare efter skilsmässan.

“Det kan väl bli så när barnen blir större att dom vill bestämma lite mer själva var dom vill vara. Så att även om man har gemensam vårdnad så får man ta hänsyn till vad barnet vill.”

Få omställningar i familjesituationen skulle kräva att man bytte bostad. Den nuvarande har plats för en ny partner men är inte tillräcklig om fler barn kommer in i bilden. Lägenheterna har klarat av några mindre ändringar, medan det har funnits större möjlighet till förändring i ett hus. En av de intervjuade, har, sedan hon träffade en man med barn, renoverat tidigare och nuvarande bostad för att de ska passa familjens behov. Idag har både källare och vind gjorts om vilket nästan fördubblat den ursprungliga bostadsytan.

"Innan dess bodde vi i ett tvåvåningsradhus och där byggde vi ett rum för varje barn. Det blev som kaninburar, var det en som så. Det var små rum men dom hade sitt eget, så dom kunde stänga om sig... Gud, vi höll på där jämt. Det blev inte mer kvadrat i alla fall. Så till slut fick jag ju min man att inse att vi behövde fler kvadratmeter. Men vi byggde det såpass snyggt att det gick att riva allting igen." - Anna

Känslan av att ha sin egen yta, även om den är liten, och att ha möjligheten att kunna stänga om sig, har ansetts vara viktig. Lösningarna är inte alltid konventionella och går emot gällande boenderegler, som sovplatser i vardagsrum eller kök, rum utan direkt ljusinsläpp och ingång till rum via inglasad balkong.

"Efter ett tag sa dom att: Vi kan dela rum om vi sätter upp en vägg. Det är ett rum som det finns två ingångar till, men det ena är ju via balkongen. Den är inglasad, så det blir inte blött, och vi fick ordna så att den var öppningsbar. Dom får gå via balkongen och köket för att komma in till sig." ... "[Rummen] är inte så stora... och vi satte upp sådana här glasblock högst upp i väggen för att han ska få in lite ljusinsläpp på sitt rum, för han har inga riktiga fönster tyvärr." - Eva

Åsikter om växelvis boende

Att få växelvis boende att fungera handlar mindre om själva bostaden och mer om god kommunikation mellan föräldrarna, närhet mellan bostäderna, en väl fungerande planering och struktur för barnen. Merparten av de intervjuade kommer överens med sina tidigare partners. De påpekar alla att ett samarbete föräldrar emellan är viktigt, men att det inte alltid är så lätt.

”Den allra vanligaste skilsmässorsaken är, tror jag, att man inte har en bra kommunikation och min erfarenhet är att den inte förbättras när man skiljer sig.”

En av de intervjuade nämner att föräldrarna efter en skilsmässa på ett sätt får det lättare, en annan att växelvis boende är föräldrarnas lösning inte barnens. Den största nackdelen som tas upp är barnens nya situation. De får ta ett större ansvar och förlorar enligt en av de intervjuade, sin grundtrygghet. De har inte kunnat göra något åt separationen men blir i allra högsta grad påverkade. En känsla av rotlöshet kan infinna sig hos barnen på grund av att de byter boende.

”Oftast när barnen kommer hem efter att ha varit borta en vecka, så tar det två dagar innan dom landar. När dom kommer

till mig så kan dom vara lite småjobbiga den första tiden. Ja, på nått sätt så släpper dom väl ut känslor och sen när dom liksom har rotat sig, då är det dags att åka igen.” - Maria

Den ekonomiska situationen är påfrestande, både för de vuxna och barnen.

”Det blir ju en kraftigt förändrad livssituation när man går isär. Dom ekonomiska förutsättningarna förändras ju radikalt. Det här med huruvida, vilka saker man kan ha på båda ställena. Hur många uppsättningar kan man ha av allting? Ska det finnas dubbla tv-apparater, dubbla datorer? Och hur mycket ska man orka flytta med sig varannan vecka?” - Johan

Fördelarna som föräldrarna nämner är mer kvalitetstid med barnen men också en egentid den barnfria veckan, några dagar att bara ta hand om sig själv. Generellt minskar mammans ansvar för familjen i samband med separationen. Något som kan kännas underligt till en början.

”Fördelarna är väl att man har total frihet att göra som man vill halva tiden. Då har man sitt eget liv och andra halvan så har man familjeliv, med alla fördelarna av det. På sätt och vis har man det bästa av båda världar. Egentligen tycker jag att

”Oftast när barnen kommer hem ... så tar det två dagar innan dom landar... och sen när dom liksom har rotat sig, då är det dags att åka igen.”

"Fördelarna är väl att man har total frihet att göra som man vill halva tiden...och andra halvan så har man familjeliv, med alla fördelarna av det. På sätt och vis har man det bästa av båda världar. "

det är för lite att träffa henne halva tiden, men för henne är det optimalt att träffa båda föräldrarna förstås. Men annars så har man möjlighet att resa med jobbet och möjlighet att träffa kompisar och att gå på kurser. Då har man inga måsten alls. Förutom att gå till jobbet, har man inte ansvar för någonting. Det kändes ganska exotiskt när man precis hade separerat. Då var man van att ha ansvar hela tiden. Man var ju aldrig ledig medan nu är det ju halva tiden. Speciellt på helgerna är det ingen som bryr sig om vad jag gör." - Sara

Den minskade avlastningen från en annan vuxen i hushållet kan bidra till ett större behov av egentid.

"Jag kan ju tycka att när man är två, då är man ju två om allting. Då kan man ju: "Om du städar, så åker jag och handlar, så lagar vi mat sen". Nu ska jag först städa, sen handla, sen laga mat. Ja, men det blir så mycket mer. Allting ska man göra själv. Man behöver ett par dar när man bara rör om sig själv. Det låter hemskt kanske, men man behöver lite egentid." - Eva

Föräldrarnas saknad efter barnen är stor den veckan de inte har dem men även barnen kan ha en saknad efter den andre föräldern. Många nämner att de skulle vilja ha barnen boende hos sig mer än halva tiden. Trots det är växelvis boende ändå en

signal till barnen, som en förälder uttrycker det:

"Fördelarna med att ha varannan vecka boende, det är att barnen får tillgång till sina föräldrar lika mycket. Att det inte blir en dragkamp om barnen på något sätt. För mig är det en signal till barnen. Vi tar lika mycket ansvar båda två. Det är inte ert fel att vi har skilt oss utan vi älskar er lika mycket. Även om vi inte älskar varandra, så är barnen viktiga för oss, och det är viktigt för barnen. Jag vill ju ha barnen hos mig, men jag inser att det vill ju deras mamma lika mycket. " - Johan

Visioner och lösningar för växelvis boende

De intervjuade önskar inte ändra särskilt mycket på sin nuvarande bostad och de har heller inga storslagna visioner om sitt boende. Istället är drömmarna om en framtida bostad jordnära och rör det fristående huset med vissa estetiska önskemål, större rum till barnen och en egen trädgård. Tankar och idéer om lösningar för växelvis boende grundas i föräldrarnas egna erfarenheter, som de själva gjort, eller sett hos vänner och bekanta. Lösningarna handlar om allt från mindre komponenter, som multifunktionella möbler, till större förändringar av bostadsytan. En av de intervjuade berättar om en lösning där de separerade föräldrarna valt att dela bostad:

”Dom köpte ett hus när dom skilde sig och det gick att dela av huset såpass att de bodde i varsin del med både över- och undervåning. Och tösen hade sitt rum däruppe med en dörr till båda föräldrarna. För dom vet jag att det funkade bra men sen när dom träffade partners så sålde dom huset och bor på varsitt håll. Men det tyckte jag var helt fantastiskt, att kunna göra så för barnet.” - Anna

Yteffektivitet och sam anvä n d a n d e är ord som framkommit under samtalen. Det viktiga anses vara, oavsett hur liten bostaden är, att ha sin egen yta med möjlighet att stänga om

sig. Man vill även slippa betala för ytor som är för stora eller svåra att använda.

”Det är bra att det inte är så mycket hallutrymme som går bort, för i den lägenheten jag hade innan så var det jättemycket. Den var egentligen mycket större men det blev inte så mycket yta över. Det var en sån här riktigt gammal lägenhet som inte var så jättebra planerad. Då är det väldigt mycket hallar och långa korridorer som försvinner, som man inte har någon glädje av.” - Sara

”Just att finansieringarna blir viktiga för hur man kan ta till sig ett nytt boende och vad man faktiskt har råd med. Som samma basfunktioner, fast väsentligt mycket mindre. Att rummen är små, men att det finns sovrum för barnen. Att det ska vara ekonomiskt realistiskt. Så en mindre lägenhet fast fler funktioner.” - Johan

Som ett förslag nämns att bygga för det sociala, att kunna välja att bo ihop med andra, dela vissa ytor och att få stöttning i vardagen av någon i samma situation.

”Jag kan tycka att kollektiv är lite charmigt. Att ha något ställe där man skulle kunna samlas barn och vuxna och laga middag

”Just att finansieringarna blir viktiga för hur man kan ta till sig ett nytt boende och vad man faktiskt har råd med. Som samma basfunktioner, fast väsentligt mycket mindre.”

tillsammans eller ... något slags uppehållsrum för barnen när de kommer hem från skolan. Det är oftast den eftermiddagstiden som man behöver fylla med någonting vettigt, innan man kommer hem från jobbet. Man ska bygga mer på det här med gemenskap, tycker jag. Nu tror jag många singelmänniskor med barn ändå hjälper varandra otroligt mycket, eller hittar sina strategier för att det ska funka bra, men har du småbarn och är singel och ska jobba ett heltidsjobb så... för mig så hade det varit ett rent helvete, för jag hade känt mig så kluven. Man vill inte lämna dem på dagis hur länge som helst. Och man får väldigt lite tid i sitt eget hem. Så jag vet inte om man på det sättet skulle kunna underlätta eller hjälpas åt.” - Maria

Området, och vad det har att erbjuda, väger in. Dagis och bra skolor bör finnas i närheten men även en viss service för att basbehoven ska slippa ta för mycket tid. Att bygga utanför staden ger ett billigare boende men kräver bra kommunikationer. Ett annat alternativ är att planera för blandad bebyggelse i villaområden:

”Ute i Särö fanns skilsmässolången, som den kallades för. Det fanns hyresmöjligheter insprängt bland dom fina husen där ute. Det var en ganska vanlig kombination att folk bodde där och hade närheten. Dom här typerna av boenden, med stora

hus och hyreslägenheter intill varandra, gissa vem som bodde i vilka? Kvinnorna i längorna, och så männen i husen. Men ändå så gör det att vardagen fungerar. För det kan vara helt omöjligt att köpa en bostad i närheten och så finns nästa hyresmöjlighet inne i Göteborg. Det blir väldigt stora familjeförändringar och påfrestningar för barnen.” - Johan

Alla lösningar för växelvis boende anses inte som bra. En av de intervjuade undrar om barnen kan dela rum trots att de inte är där samma vecka.

”Om vi ser att våra barn skulle bo omlott, mina barn ena veckan och min mans barn den andra veckan, så har jag svårt att se att de skulle kunna dela det rummet. Dom vill ju ha sin personliga prägel på sina rum och känna sig hemma där.” - Anna

Det finns även en viss skepsis mot multifunktionella möbler eller sängskåp. Att sova i sådana möbelloösningar anses vara en sista utväg om man inte har råd med en större bostad.

”Jag kan tänka mig att det skulle vara bra om man nu måste sova i vardagsrummet att ha någon möbel, en bäddsoffa eller något. En bäddsoffa kanske inte är så skön att sova i permanent men någonting som gör att man inte måste ha sängen stående

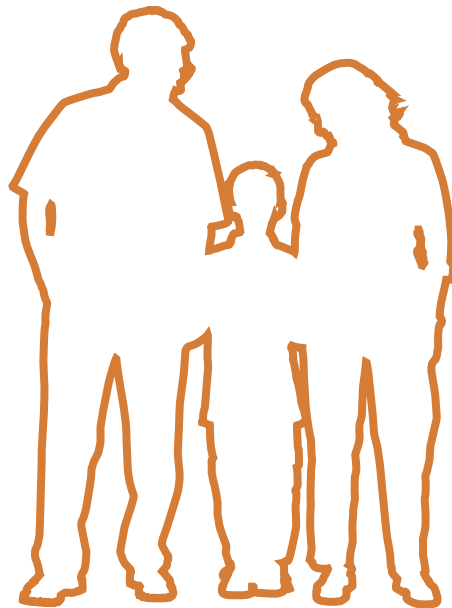
mitt i vardagsrummet. Det kändes på något sätt okej när man var student och hade studentboende, men man har ju blivit vuxen. Det känns lite som ett steg tillbaks i livet att skaffa lägenhet när man redan hade köpt hus. När man redan hade hela konceptet färdigt och sen gå tillbaks till det man hade innan. Så nej, jag vill inte campa i vardagsrummet, där går gränsen. Fast det är klart, har man inget val så har man inte.” - Sara

Även om sängskåp eller bäddsoffor löser problemet med en sovplats, måste ändå den extra bostadsytan finnas där. Däremot ger de en möjlighet att använda ytan dagtid eller att, vid fester eller speciella tillfällen, få plats med många gäster.

”Väninnan med sängskåpet, sover nog där hela tiden. Vardagsrummet blir ju väldigt rymligt, när den är uppfälld. Ytmässigt blir det ju bättre, men hon kan ändå inte ha ett fast bord där, eftersom sängen ska fällas ner varje dag.” - Eva

Förr eller senare, efter en skilsmässa, träffar en eller båda föräldrar en ny partner. Är det någon i samma ålder har han eller hon sannolikt barn sedan tidigare. Då uppstår ett nytt problem för varannan vecka - familjen, ett behov för en bostad som är tillräckligt stor för att nya och gamla familjemedlemmar ska få plats. På dagens bostadsmarknad är det svårt att hitta.

”Vart bosätter sig folk som har fyra barn? Hur gör dom? Det är inte ovanligt att man träffas och båda har barn sedan tidigare, och skaffar sig ett gemensamt. Boenden med fem eller sex sovrum, det existerar nästan inte. Det har jag knappt sett. Det är helt klart en nisch för framtiden, för det verkar inte som att det här med nyfamiljer minskar utan snarare tvärtom.” - Johan

GRAFISK SAMMANFATTNING

Utifrån målgruppsanalysen och intervjuerna kommer, på följande sidor, en grafisk sammanfattning av *varannan vecka - familjen, den växelvisa bostaden, fyra typiska varannan vecka - familjer, individen och familjen samt intervjuröster*.

Fiktiva familjer skapades för att konkretisera de olika problem som kan uppstå i samband med växelvis boende. De är olika typer av varannan vecka - familjer med skilda behov och önskemål på sin bostad:

- *En ensamstående förälder med delad vårdnad om 1 barn. (1-2 personer)*

- *Separerade föräldrar med delad vårdnad om två barn, boende emellan sig. (1-3 personer)*

- *En ombildad familj med två vuxna och ett gemensamt barn, med delad vårdnad om 3 barn. (3-6 personer)*

- *Varannan vecka - paret med delad vårdnad om 2 barn. (2/4 personer)*

Föräldrar som växelbor är en vanlig lösning den närmsta tiden efter en skilsmässa. I de flesta fall, brukar det dock vara ohållbart i ett längre perspektiv, när nya partners kommer in i bilden. Det kan öka problemen mellan de separerade föräldrarna när den gamla och ibland även den nya bostaden delas. Eftersom en

sådan lösning innebär att den gamla bostaden behålls samt att en mindre "singelbostad" anskaffas så har den typfamiljen inte använts för studierna.

Hur behoven förändras mellan veckorna varierar för olika varannan vecka - familjer. De generella skillnaderna visas nedan:

MED BARN

FAMILJELIV

**STÖRRE BEHOV AV YTA
HEMMA LIV**

LEKTID & KVALITETSTID

BEHOV AV DEN EGNA YTAN

**LEKTRÄFFAR & FAMILJE-
BJUDNINGAR**

UTAN BARN

SINGEL-/PARLIV

**MINDRE BEHOV AV YTA
MINDRE TID I BOSTADEN**

ARBETE & FRITID

SJÄLV I BOSTADEN

VÄN- & PARMIDDAGAR

FÖRÄNDERLIG SITUATION

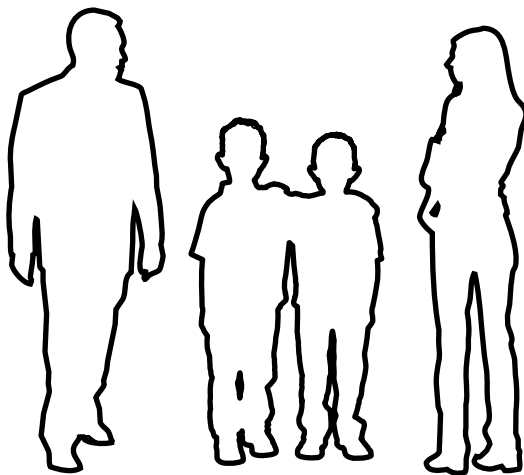
SÄMRE EKONOMI

FRÅN STÖRRE BOSTAD
TILL MINDRE

MINSKAD
AVLASTNING
I HUSHÅLLET

NYA
FAMILJEMEDLEMMAR

FAMILJELIV VS SINGELLIV

VARANNAN VECKA - FAMILJEN

TRÅNGBODDHET

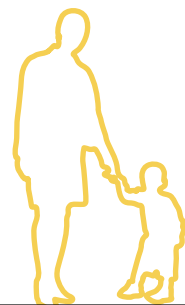
SAKNAD

ANTALET PERSONER I
HUSHÅLLET VARIERAR

OANVÄNDA YTOR
VARANNAN VECKA

OTRYGGHET

MINDRE PERSONLIGT UTRYMME

**BO KVAR I
SAMMA
OMRÅDE?**

**SKAPA
EXTRA SOV-
PLATSER**

**KOLLEKTIVA
YTOR**

**PLANERA LÄGENHETEN
FRÅN GRUNDEN**

**MINDRE & FLER
SOVRUM**

AVDELARE

**FÖRVARING
ÖPPEN PLANLÖS-
NING MELLAN KÖK &
VARDAGSRUM**

**FÖRÄNDERLIG
PLANLÖSNING**

**MINDRE
GEMENSAMHETSUTRYMMEN**

**MULTIFUNKTIONELLA
MÖBLER**

YTEFFEKTIVT

**SKJUTDÖRRAR
UTÖKA ELLER
MINSKA YTAN**

**YTBEHOV VARIERAR
MELLAN VECKORNA**

”HUSKÄNSLA”

SMÅ BOSTÄDER

STORA BOSTÄDER

EGET UTRYMME

**IKKE
BÄRANDE INTERIÖR**

FUNKTIONELLT

UTEKONTAKT

SAMMANVÄNDNING

“DEN ENSAMBOENDE”

En ensamboende förälder med 1 barn varannan vecka.

En inkomst i hushållet ger en sämre ekonomi och gör att föräldern inte har råd med en för stor bostad. Den ensamboende saknar även avlastning från en annan vuxen i hushållet.

1 person/2 personer
varannan vecka

“DE SEPARERADE”

Separerade föräldrar med 2 barn varannan vecka (alt. ensamboende vänner som bor nära varandra för att få avlastning och stöd i vardagen). Föräldrarna vill att barnen ska slippa flytta mellan två bostäder, men de vill inte bo tillsammans. De har separerad ekonomi med en inkomst i vardera hushåll.

1 person/3 personer
varannan vecka

“DEN OMBILDADE FAMILJEN”

En ombildad familj med 1 gemensamt barn och 3 barn från tidigare förhållande varannan vecka. Familjen behöver en stor bostad som har sovplatser för alla barn. Sammanslagningen av två familjer ger ett behov av att ibland umgås var för sig.

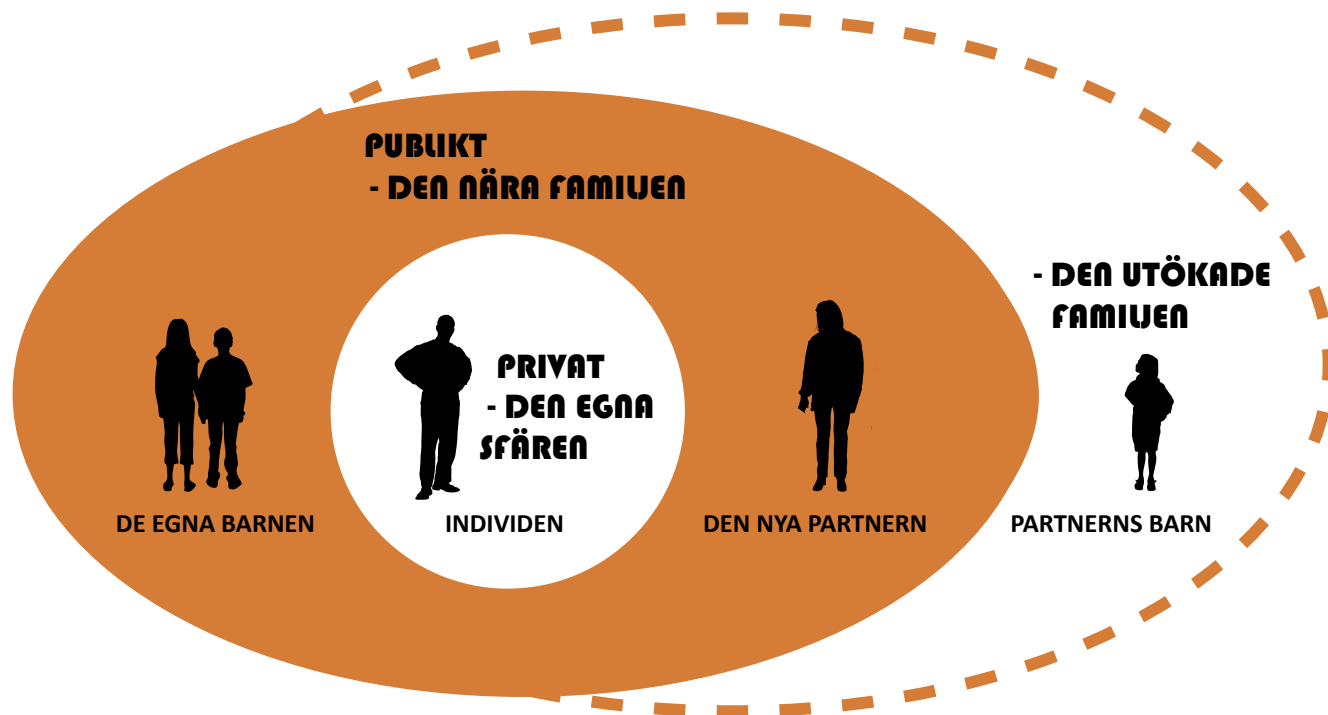
3 personer/6 personer
varannan vecka

“VARANNAN VECKA - PARET”

Sammanboende med 2 barn från tidigare förhållande varannan vecka. Hushållet växlar mellan familjeliv och parliv. Föräldrarna vill använda bostadsytan till annat den barnfria veckan, exempelvis för arbete, hobbies och större middagsbjudningar.

2 personer/4 personer
varannan vecka

"Det känns lite som ett steg tillbaks i livet att skaffa lägenhet när man redan hade köpt hus. När man redan hade hela konceptet färdigt och sen gå tillbaka till det man hade innan. Så nej, jag vill inte campa i vardagsrummet, där går gränsen."

"Vart bosätter sig folk som har fyra barn? Hur gör dom?... Boenden med fem eller sex sovrum, det existerar nästan inte..... Det är helt klart en nisch för framtiden, för det verkar inte som att det här med nyfamiljer minskar utan snarare tvärtom."

"Det spelar inte någon roll hur mycket eller lite dom bor hos oss, vi har ändå prioriterat att dom ska ha sitt eget och känna sig hemma."

"Just att finansieringarna blir viktiga för hur man kan ta till sig ett nytt boende och vad man faktiskt har råd med. Som samma basfunktioner, fast väsentligt mycket mindre."

"Oftast när barnen kommer hem ... så tar det två dagar innan dom landar... och sen när dom liksom har rotat sig, då är det dags att åka igen."

"Att bli en ny familj sker ju stegvis. Så att det verkligen finns separata utrymmen, tror jag är jätteviktigt. Att inte nöta mer på varandra än vad som är nödvändigt."

"Fördelarna är väl att man har total frihet att göra som man vill halva tiden...och andra halvan så har man familjeliv, med alla fördelarna av det. På sätt och vis har man det bästa av båda världar."

"Det kan väl bli så när barnen blir större att dom vill bestämma lite mer själva vad dom vill vara. Så att även om man har gemensam vårdnad så får man ta hänsyn till vad barnet vill."

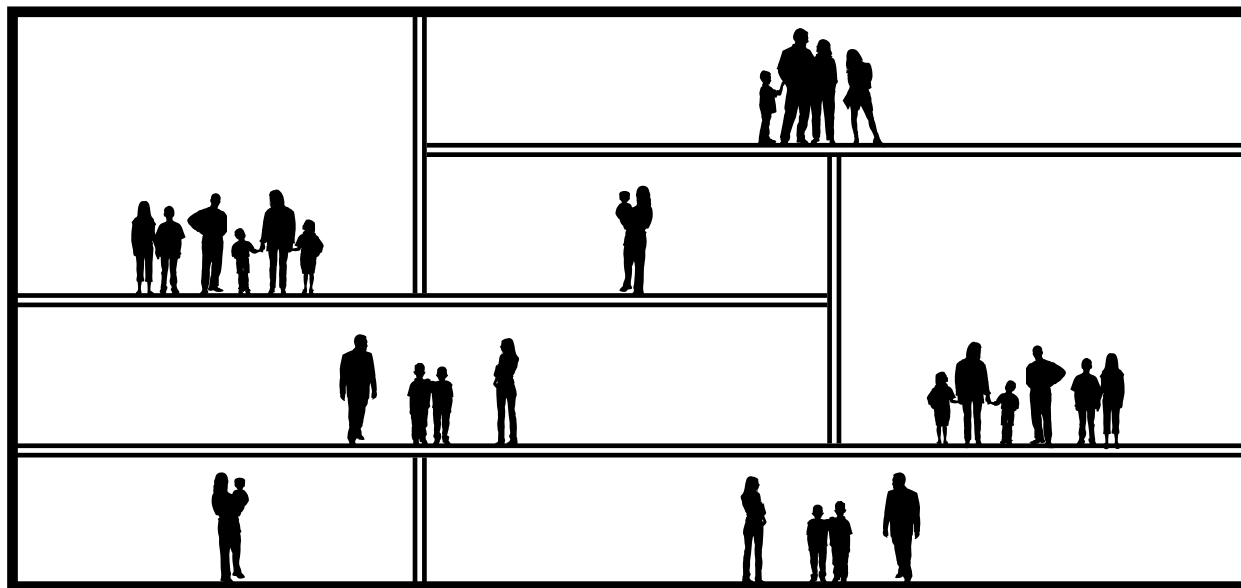
DEL 2
GUIDE FÖR VÄXELVIS BOENDE

GUIDE FÖR VÄXELVIS BOENDE

De krav och önskemål man har på sin bostad är subjektiva och baseras på ens bakgrund, i vilken del av livet man befinner sig, hur ens familjesituation ser ut, och vad man har för livsstil. Det växelvisa boendet i sig behöver inte innebära att varannan vecka - familjens behov skiljer sig markant från andra familjer, eller mellan veckorna. Det finns familjer vars ekonomi inte nämnvärt påverkar valet av bostad och som hellre ser att barnens sovrum står tomma när de inte är hemma.

Omväxling i vardagen, långsiktiga förändringar, en sämre ekonomi och skilda behov är ändå något som legat till grund för studierna. Koncepten och metoderna handlar om att möjliggöra en ändring av bostaden eller i nyttjandet av ytorna. Men även hur funktioner kan placeras och relateras utifrån varandra för att bättre passa boendeformen, som inte innebär en fysisk förändring.

De omskrivna koncepten och metoderna för växelvis boende passar inte alla situationer utan måste sättas in i en social och historisk kontext.

BOSTADENS KONTEXT

En byggnad bör utformas utifrån platsens förutsättningar, och en bostadslösning kan omöjligt passa överallt. För varannan vecka – familjen är ett reellt problem att hitta en bostad i eller nära det gamla området och barnets naturliga miljö. Området ska även vara säkert och tryggt, erbjuda närservice och gärna ha ett utbud av aktiviteter.¹ Det sociala anses som en viktig aspekt, i samtal om boende, och har kanske en ännu större betydelse om man lever ensam.² Mötesplatser kan skapas i eller utanför byggnaden och utemiljön bör utformas med en variation, för att passa både vuxna och barn.³

En tomt för växelvis boende bör eftersökas i områden där blandad bebyggelse saknas. Det kan vara en tomt i eller nära homogena villa- eller barnområden. I bebyggda områden finns redan kommunikationer och el, tele, vatten och avlopp utbyggt. Det nya boendet blir då ett billigare och mindre alternativ och kan förhindra en flytt från området vid en separation. Detaljplaner för nybyggnation kan bestämma stadsplanemönster, form, utseende och antalet våningar. Att bygga i traditionella villaområden kan på så sätt bidra till en småskalighet för det nya boendet, som inte gör kontrasterna, från hus till lägenhet, så stora.

Ett annat alternativ är att bygga centralt för att få nära till allt

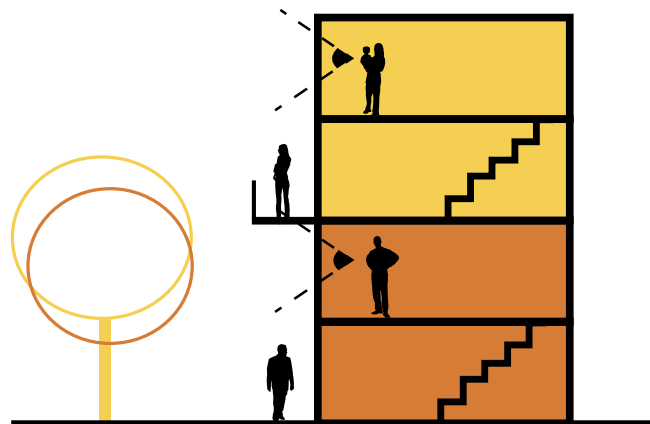
eller att bygga ett billigare boende utanför staden där goda kommunikationer finns.

Typologi

Den eventuella flytten från hus till lägenhet, efter en separation, kan ge en saknad efter de villakvalitéer man en gång hade i sitt boende. Radhus kan vara ett bra val för en barnfamilj, då bostäderna tar mindre tomt i anspråk men ändå erbjuder trädgård och granngemenskap. För en ensamboende kan en lägenhet i ett flerbostadshus vara den enda valmöjligheten. Men även lägenheter kan planeras utifrån vissa villakvalitéer, som kontakten mellan ute och inne, mindre insyn, varierade fasader, individuella planlösningar och möjlig utsikt åt upp till fyra håll.

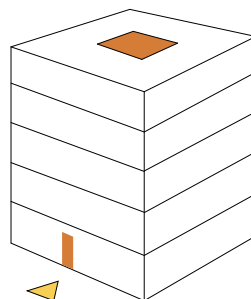
Trapphus med hiss är en stor kostnad vid husbygge. Ju fler lägenheter som kopplas till ett trapphus, desto mer delas kostnaden mellan de boende. Dock innebär det även att ljusinsläppet begränsas. En loftgångslösning är ett ekonomiskt alternativ då ett trapphus kan räcka för kommunikation till alla lägenheter. En negativ aspekt är att det ger en lägenhetssida som ligger mot ett publikt gångstråk. Det kan hindras genom lägenheter i två plan, där andra boende inte kan passera förbi på det övre planet.

Projektering av bostäder skiljer sig mellan flerfamiljshus och villor.⁴ En villa anpassas efter en specifik familjs krav och önskemål, medan flerfamiljshus utformas utan att känna till de som ska nyttja lägenheten. En lägenhet har även fler hyresgäster och därav ett större slitage. Därför är det en fördel om designen är generell eller möjlig att förändra.⁵ För att få en mångfald bland de boende kan flerbostadshus ges en blandning av lägenhetsstorlekar.

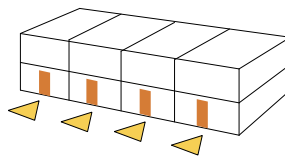

Loftgång med kommunikationsstråk på vartannat plan, med lägenheter i två våningar. Övervåningen har inte boende som passerar förbi utanför fönstret.

HUSTYPER I STADEN

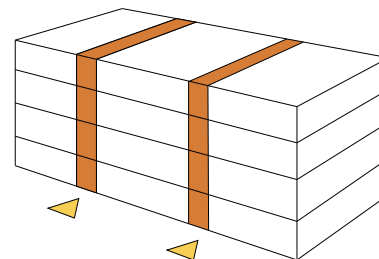
PUNKTHUS

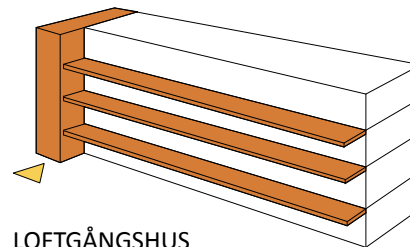
RADHUS

VILLA

LAMELLHUS

LOFTGÅNGSHUS

FLEXIBLA STRUKTURER

För att nå ett hållbart samhälle måste dagens bostäder också kunna nyttjas av morgondagens boende. Byggnader kan inte rivas enbart för att behoven har förändrats. Växelvis boende kan designas utifrån förändring. Flexibiliteten gör bostäderna anpassningsbara och ger både nuvarande och framtida boende möjligheten att förändra sin miljö. Bostaden blir ett sätt att uttrycka sig själv i ett allt mer individanpassat samhälle.⁶ Fram till idag har utvecklingen drivits fram av ekonomiska, sociala såväl som teknologiska skäl, genom industrialisering, massproduktion och standardiseringar.⁷ 20-talets flexibla bostäder skulle lösa en utbredd bostadsbrist med billigare lägenheter på liten yta. 40- och 50-talens industrialisering kom med nya tekniska lösningar, och en idé om brukarmedverkan på 60- och 70-talen gav flexibla bostäder med sociala och demokratiska ideal.⁸

Flexibilitet har en bred innebörd och angränsar sociala-, miljö- och ekonomiska frågor.⁹ En bostad kan vara föränderlig inom lägenheten, möjlig att utöka utom lägenheten, och ha rum som kan användas för olika funktioner.¹⁰ Det kan omfatta allt från ändringar av mindre komponenter eller ytskikt, till större förändringar av planlösningen eller konstruktionen.¹¹ Flexibiliteten kan gälla både kortsiktiga eller långsiktiga förändringar och ske före inflytt, under boendetiden eller efter

utflytt.¹² Däremot behöver flexibilitet inte innebära en fysisk förändring.¹³

Studier har visat att de som kan påverka eller förändra sitt boende är mer nöjda och tenderar att inte flytta lika ofta.¹⁴ Men, trots en flexibel planlösning ändrar merparten av de boende inte sina bostäder.¹⁵ Om den flexibla bostadens möjlighet till förändring ska utnyttjas, krävs en tydlighet och enkelhet i designen och att de boende kan utföra ändringarna själva.¹⁶

Koncept och metoder för flexibelt boende

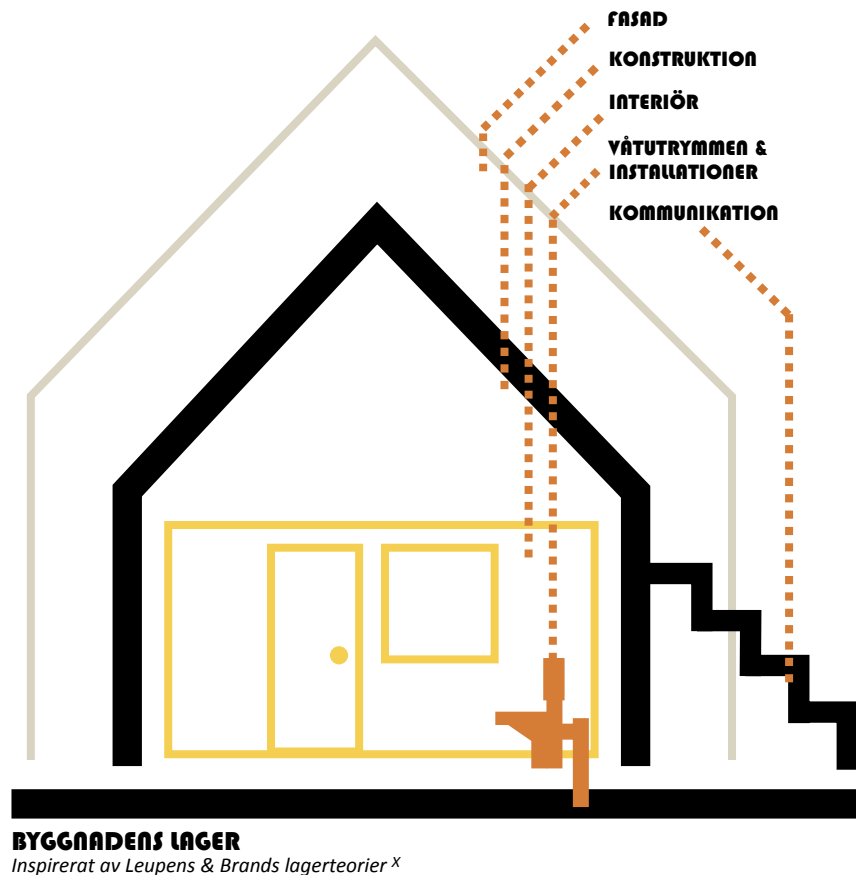
Flexibilitet kan uppnås genom många olika metoder, koncept och tankesätt. För att öka en byggnads möjlighet till förändring kan de olika delar, som en byggnad består av, ses som separata lager. Lagerteorin, från 1920-talet, har diskuterats av flera arkitekturteoretiker. En av de senare, Bernard Leupen, delar in en byggnad i fem lager: ¹⁷

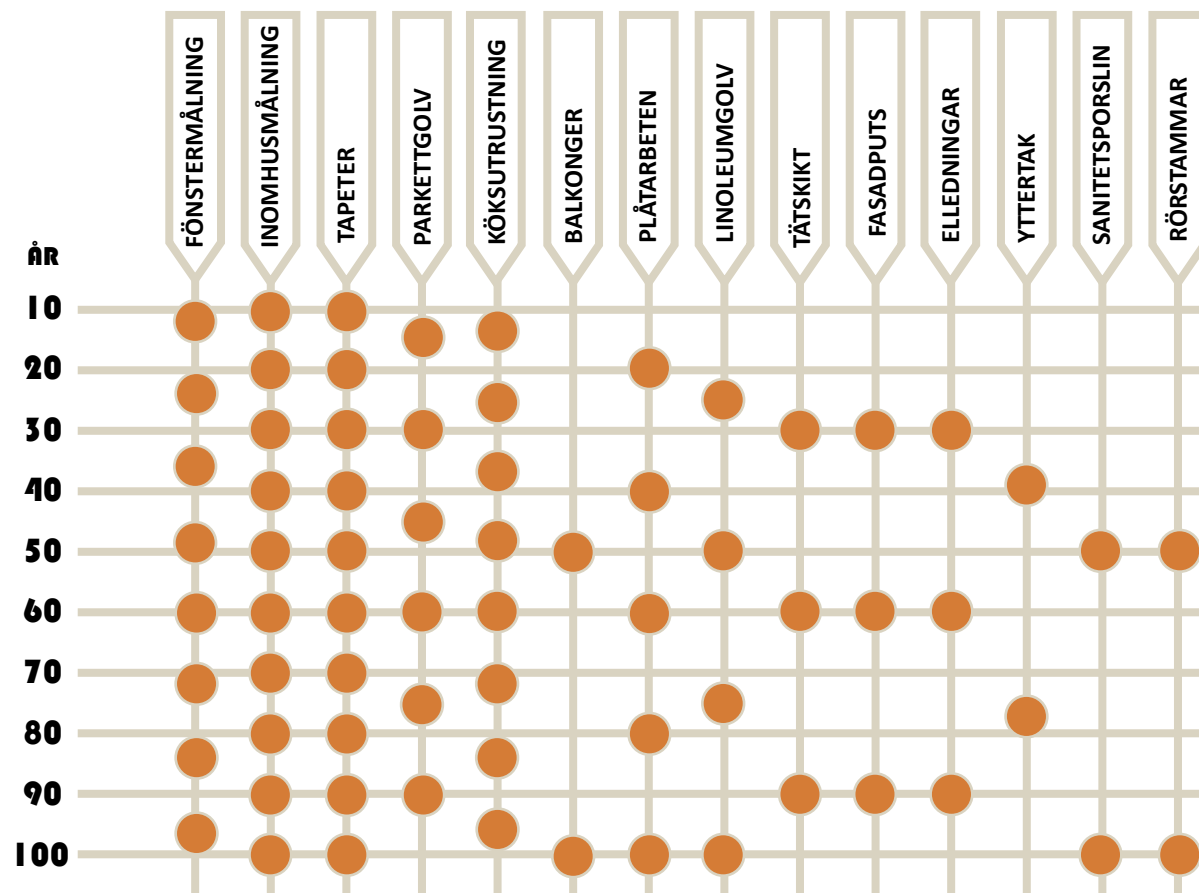
- *Konstruktion*
- *Fasad*
- *Interiör*
- *Våtrummen & installationer*
- *Kommunikation*

Lagren kallas *ramar* som, om de skiljs från varandra, kan förändras oberoende av varandra.¹⁸ Även tomten eller platsen kan ses som ett lager tillhörande byggnaden.¹⁹

Lager kan sällan separeras helt; vanligtvis är fasaden och konstruktionen sammankopplade. Lagertänkandet ger däremot upphov till nya möjligheter och tankar kring hur en byggnad kan utformas, genom att de separeras och integreras på otaliga sätt. Meningen är att lagren ska fungera som *befriare*, inte *hinder* i arbetet.²⁰

Att tänka på en byggnad som uppdelad i lager är fördelaktigt med tanke på dess livscykel. Generellt ska ett hus stå i cirka 100 år, även om mindre komponenter har en betydligt kortare hållbarhet.²¹ Om lagren skiljs åt kan de, som blivit för gamla, lättare bytas ut eller renoveras.

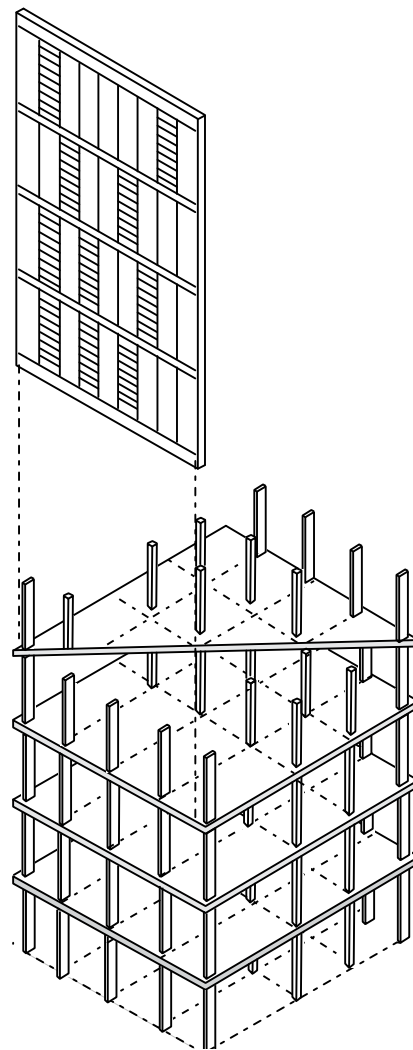
Så byggdes staden ^{XI}

Konstruktionen

Konstruktionsprinciper för flexibelt byggande går ut på att skilja det som är *permanent* från det som är *föränderligt*.²² Generellt ska den bärande konstruktionen minimeras överlag och undvikas i den interiöra planlösningen. Lärdom kan tas av det industriella byggandet för kontorshus, som ofta har fria våningsplan med bärande ytterväggar. Det kompletteras med stödpelare i den interiöra konstruktionen, om spannet för bjälklaget är för stort. Resultatet blir en näst intill fri yta som kan delas in efter hyresgästens önskemål.

En sådan konstruktion kan kallas *structure-infill*.²³ Den bärande stommen, av trä, stål eller betong, fylls ut med ickebärande standardiserade element så kallade *infills*. Genom att stommen är skild från byggnadens andra lager kan de ändras oberoende av varandra. För ett effektivt byggande bör vissa system och generella mått användas för konstruktionen. Den ursprungliga principen för *structure-infill* hade en social avsikt - att ge de boende mer inflytande. Konstruktionen låter dem själv utforma planlösningen, och ibland även den egna bostadens storlek och utseende.²⁴

En annan flexibel konstruktion, även den av *structure - infill* typ, är *bottle rack - principen*.²⁵ Stommen byggs av bärande

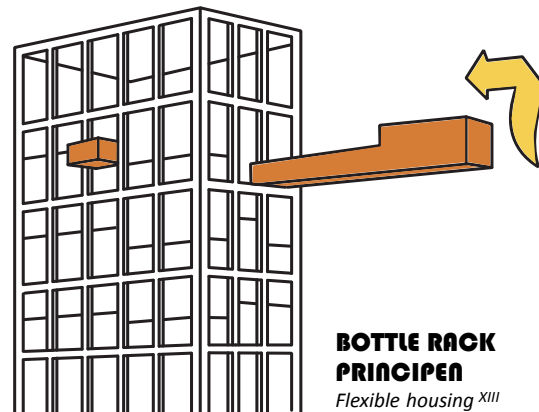
**STRUCTURE-INFILL
KONSTRUKTION**
Flexible housing ^{xii}

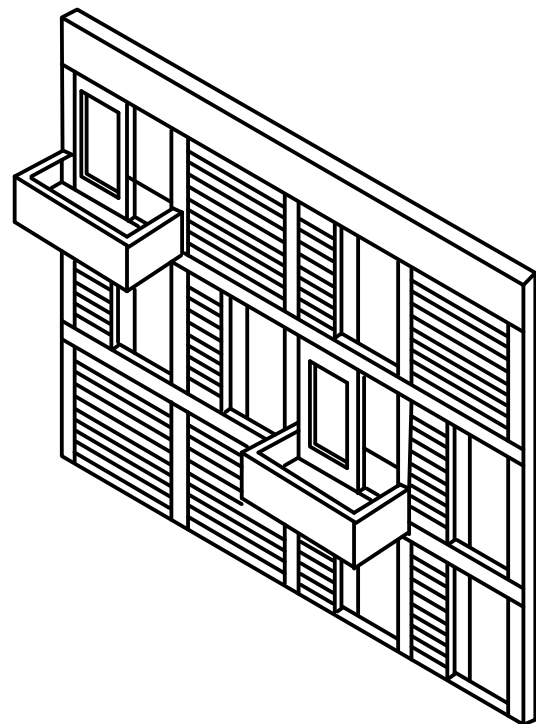
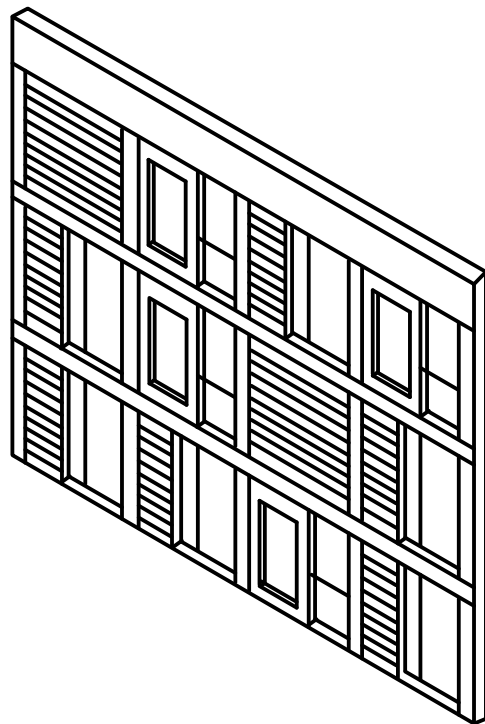
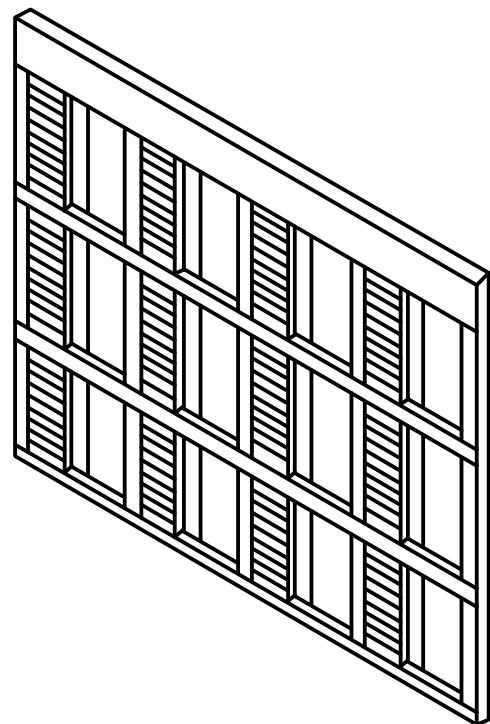
pelare och balkar, för att senare fyllas med färdiga moduler. Byggnaden kan på så sätt utökas efterhand. Dock krävs ofta en dubbelt bärande konstruktion, där stommen bär sig själv och modulerna, samtidigt som modulerna är bärande separat.²⁶

Även om bottle rack – principen som regel stannat i idéstadiet, är modul- eller volymbygge ett effektivt och billigt sätt att bygga. De prefabricerade elementen kan snabbt monteras upp eller ned och flyttas till en annan plats. Den ursprungliga bostadsytan kan utökas genom att modulerna är utbyggbara i olika variationer och trots sin begränsade dimension är de oftast fria att planera interiört. Just dimensioneringen kan till slut leda till att de blir oflexibla, om behoven ändras. Andra nackdelar kan vara att delarna slutar tillverkas eller att de är så komplicerade att endast ett specifikt företag kan utföra förändringarna. Transporten i sig kan också sätta begränsningar för hur lätta de är att flytta på. Bredden på de prefabricerade modulerna ska helst inte överstiga 3,2 – 3,8 meter för vanlig frakt.²⁷

Om bostadshuset ska kunna byggas på i framtiden bör konstruktionen vara förberedd. Ett sätt kan vara att förstärka konstruktionen mer än vad som behövs redan från början, för att förutse kommande förändringar. Platta tak är att föredra om

nya våningsplan ska läggas till, men även grunden måste vara förstärkt för att klara belastningen.²⁸

Flexible housing XIV

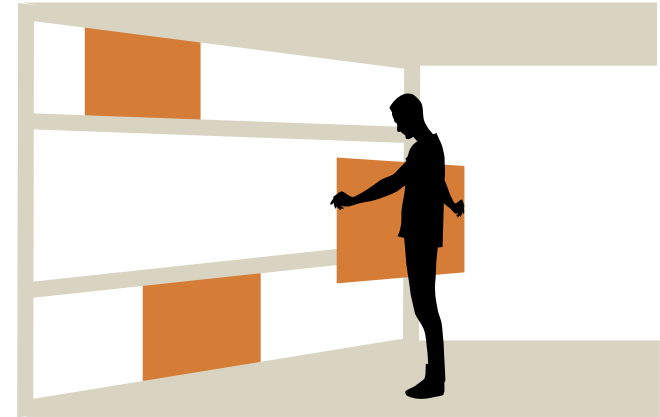
Fasaden

Bostäder har ofta bärande fasader, som därför kan vara svåra att byta ut. Om man skiljer det bärande från fasaden, så är exteriören möjlig att förändra, oberoende konstruktionen.²⁹ Fasaden kan ligga utanför, innanför eller emellan de bärande pelarna och balkarna. Den kan vara av infilltyp, med utbytbara standardiserade element såsom fasadpaneler, eller platsbyggd.

Variation är ett sätt att undvika volymbyggandets ofta monotona utseende under miljonprogramsåren. I en generell byggnad kan delar av fasaden ges olika material, ha fönster i skiftande storlekar eller ha vissa förskjutningar för att inte ge ett platt uttryck. Sådana fasader kan särskilja lägenheter, men samtidigt utformas för att fungera i en helhet. För att ge något nytt till upplevelsen ju närmre man kommer huset kan extra omsorg läggas på detaljerna.

Exteriören kan även den avslöja att planlösningen bakom är föränderlig. Flexibiliteten kan visas genom just variation och utbytbara eller flyttbara delar. Transparensen skulle kunna förändras genom raster eller genom lättmonterade väggkassetter, framför en fasad helt i glas. Även balkonger skulle kunna ses som en del i utsmyckningen av byggnaden.

Valet av antal fönster samt storleken på dem avgör bostadens flexibilitet. Om planlösningen är obestämd eller funktioner möjliga att flytta runt så kan fönstersättningen ge huvudbry. De kan då placeras utifrån solljus istället för rumstyp.

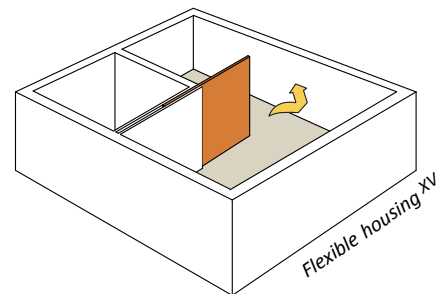
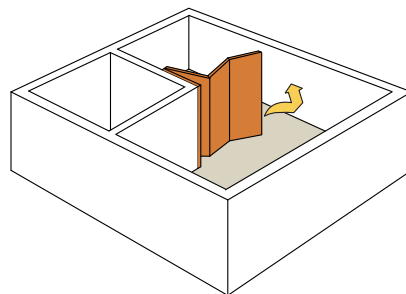
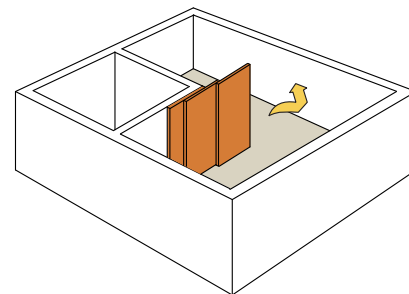
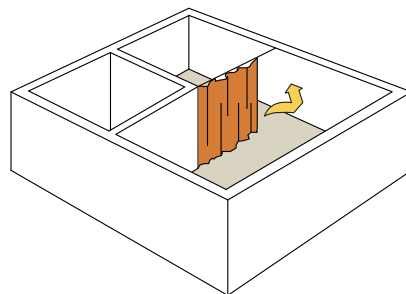
Fasad helt i glas med möjlighet att sätta i väggkassetter för att enkelt och snabbt förändra transparensen.

En fördel är att ha flera mindre fönster för att lättare kunna dela upp planlösningen och ge alla ytor dagsljus. Dock är det ett avvägande mellan ljusa rum och ett ökande problem av uppvärmning eller kylning av lägenheten, samt en högre byggkostnad för bostaden.³⁰

Fönster och dörrar kan sättas utifrån olika sorters system som "systematiskt, slumpmässigt eller konstnärligt arrangemang."³¹ Placeringen ska förenkla möbleringen av rummet, vilket uppnås av att lämna ett visst avstånd till väggen för att få plats med förvaring eller annan inredning.³² Flera möjliga entréer till den enskilda bostaden gör att den lättare kan delas upp i framtiden.

Den interiöra konstruktionen

En bärande konstruktion bör undvikas interiört för en friare planlösning. Ytan kan därefter definieras genom flyttbara element. Monterbara innerväggar, används ofta inom industri- och kontorsbygge och har vid vissa tillfällen även prövats i bostäder. De är billigare än platsbyggda väggar, går att använda igen och kan snabbt sättas upp. De senaste åren har utseendet förbättrats och dagens produkter har samma ljudkrav och ser nästintill ut som vanliga väggar.

Olika typer av flexibla element: draperi, skjutvägg, vikvägg, hel skjutvägg.

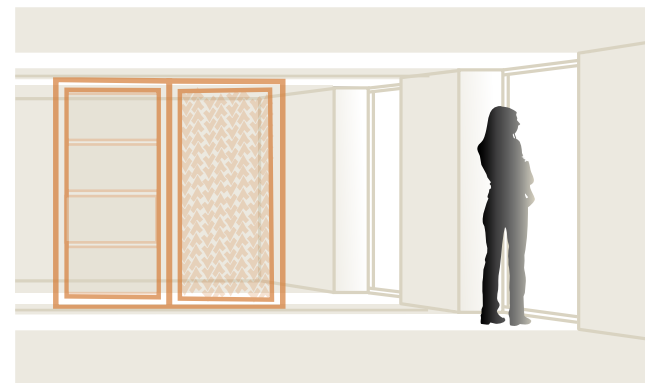
Flyttbara element kan ge en stor förändring i en liten bostad och den boende kan själv bestämma hur ytan ska fördelas mellan olika rum. Förutom monterbara innerväggar kan ytan delas av genom skjutväggar, vikväggar och draperier. De kan vara fritt dragna eller gå i spårkanaler i golv eller tak. Även möbler och skåp kan fungera som avdelare. De kan byggas in, för att inte vara i vägen, eller vara fristående, för att inte låsa rummet till ett användande.³³ När flyttbara element, som skjutväggar eller vikväggar, sätts in i planlösningen ska ytan kunna fungera bra även utan dem. När de inte används ska de helst inte synas, utan kunna skjutas undan i en väggficka eller i ett skåp.³⁴

Skillnaden mellan de fasta, icke föränderliga väggarna och de lätta flyttbara kan förstärkas visuellt och även taktilt, genom en skillnad i tjocklek och struktur. Förutom valmöjligheten mellan olika ytskikt, som målat eller tapetserat, så skulle den boende kunna välja mellan olika material, akustikkrav eller transparens på elementen.³⁵ De flyttbara elementen skulle kunna tillföra något nytt i bostaden, som dagens väggar inte ger. Till exempel skulle laminerat glas med infasade mönster släppa igenom ljus men ändå inte vara helt transparenta.

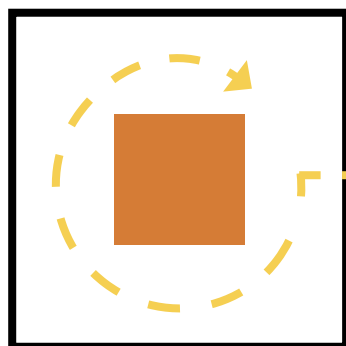
För skjutdörrar med bättre ljuddämpning behövs ofta fördjupningar eller lister i golv och tak. Integrerade rännor och tunna stålprofiler skulle kunna användas för att skapa ett

snycgt mönster som även är funktionellt.

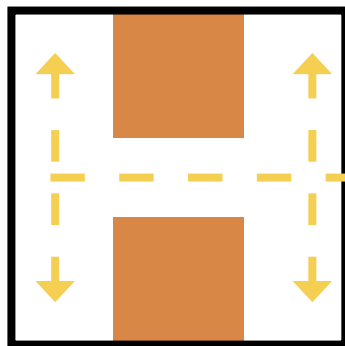
Generellt bör valen av material vara hållbara, naturliga och vackra. I en föränderlig bostad är det av större vikt att materialen är tåliga och klarar av flyttbara element. Naturmaterial som trä, sten, tegel, glas och betong är ofta billiga och enkla. Dessutom slits de på ett vackert sätt. För att förhindra oljud så kan ljuddämpande material sättas in vid behov, i form av speciella takskivor eller golvmaterial.

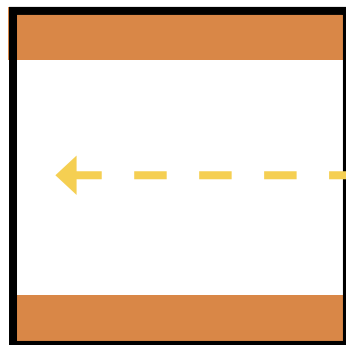
Markerade fönstersmygar förstärker känslan av det fasta tunga mot det lätta flyttbara. Skjutväggar av glas, laminerade med mönster släpper igenom ett svagt ljus.

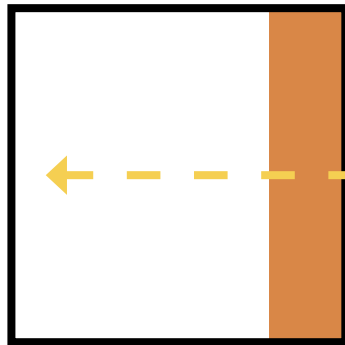
INSTALLATIONER &
VÅTUTRYMMEN I EN KÄRNA

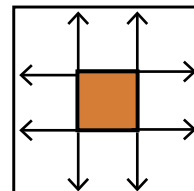
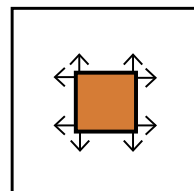
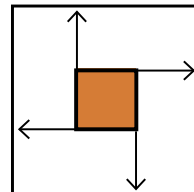
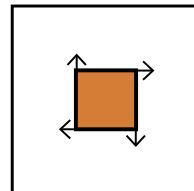
INSTALLATIONER &
VÅTUTRYMMEN I EN MITTDEL

INSTALLATIONER &
VÅTUTRYMMEN I FASAD

INSTALLATIONER &
VÅTUTRYMMEN LÄNGS ENA VÄGGEN

*Avdelning av
bostadsytan med
skjutväggar, om
planlösningen har
installationer &
våtutrymmen samlade
i en kärna i mitten av
bostaden.*

Installationer & våtutrymmen

Installationer och våtutrymmen är kostsamma funktioner i en bostad. Förflyttningar och renoveringar av dem sker sällan, och därför kan deras läge bestämmas först, för att uppnå flest antal möjliga layouter.³⁶ Kök och badrum kan placeras längs en bärande vägg, som en kärna i mitten av bostaden eller längs med fasaden.³⁷ Valet av placering avgör hur ytan kan användas. En vägg med alla installationer samlade, så kallad "levande vägg", ger en helt öppen yta för rumsindelning, medan en våtrumskärna förenklar för, att på kort tid, dela av bostaden genom skjutväggar.³⁸

I ett flerbostadshus måste schaktens läge projekteras efter hur de påverkar varje enskilt våningsplan. Endast ett schakt i en byggnad gör det svårt att ändra eller lägga till nya installationer och våtutrymmen efterhand.³⁹ Placeringen bör även vara sådan att den förenklar för underhåll.

Tekniska installationer behöver inte vara fasta. Dock är flyttbara lösningar dyra och mer komplicerade. Alternativet är att dra installationer under golvet eller i undertaket. Installationer kan även dras i eller utanför fasaden, i pelare eller fritt i interiören.⁴⁰ En generell regel är att placeringen hålls till bärande delar som kommer stå orörda i ett längre perspektiv.⁴¹ För att lösa

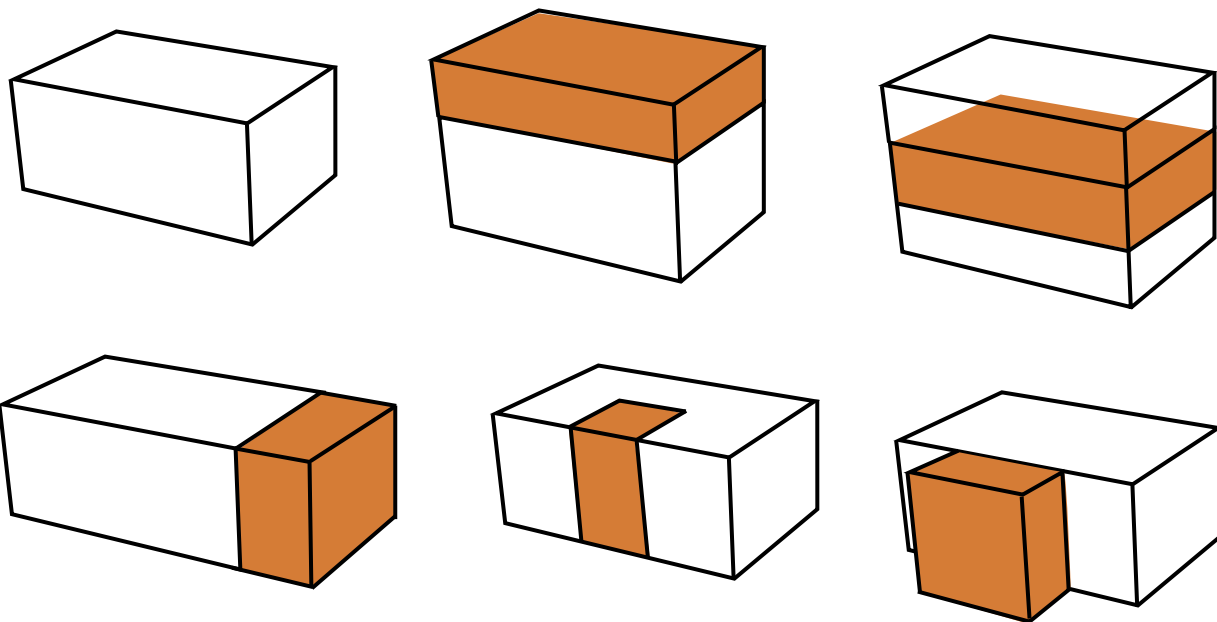
problemet med att flyttbara väggar inte har installationer dragna, kan extra kontakter vara infasade i golv eller tak.

Dragning av installationer under golvet eller i undertaket.

Kommunikation & rörelse till bostaden

Kommunikationen till och från bostaden avgör hur lätt den kan förändras eller utökas. Ytor som via en uppdelning kan ge nya lägenheter, bör vara lokaliserade så att alla delar kan nå direkt från trapphuset.⁴² Den externa kommunikationen är bostadens koppling till gatan.⁴³ Det är en social yta som kan användas till andra aktiviteter, än rörelsen till och från bostaden. Vissa ytor kan användas som mötesplats för de boende eller så kan ytan strax utanför den enskilda entrédörren, vid en loftgångslösning, tas i anspråk som en extra balkong.⁴⁴ Kommunikationsytan måste utformas med hänsyn till de boende, för att och utgöra ett så litet störningsmoment som möjligt.

YTOR, ZONER & RUM

En bostad är organiserad i rum för olika användande. För att säkerställa en viss standard, finns normer som bestämmer vilka funktioner en bostad måste ha och den minsta ytstorleken som krävs för att det ska kunna infrias. Det ska finnas ytor för vila och aktivitet, för matlagning och för hygien. Hur rummen är organiserade i en bostad har förändrats under historien. Bostadsforskaren Ola Nylander har funnit fem typer av bostadsplaner: *centralrumsplanen* – där mindre rum nås från ett större rum, *den funktions- och teknikindelade planen* – där installations- och våtutrymmen är separerade från andra funktioner och samlade för sig, *den neutrala hallen* – där alla rum nås från en neutral yta, *den tredelade planen* – där större rum nås från en mittdel av bostaden varvid funktioner som förråd och badrum finns samlade, och *den zonerade planen* – en uppdelning mellan publika och privata zoner.⁴⁵

Bostadens planlösning bestämmer hur väl den kan förändras och om det är möjligt att lägga till ytor eller skapa nya rum.

Förändring av bostadsytan

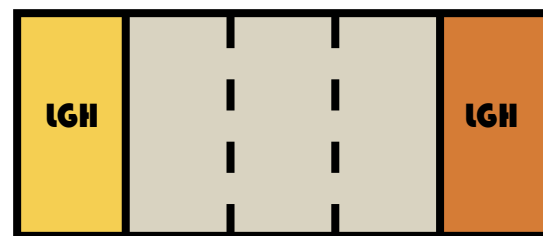
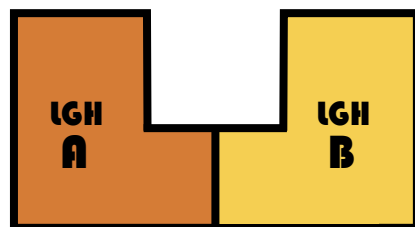
Om en bostad ska kunna klara av en familjs olika faser i livet bör den kunna ändras, utökas eller minskas under perioder. En princip för planering av bostadsytan, som kan passa för växelvis boende, är *råyta*, där ytan inte är definierad, och konstruktionen ger en helt fri planlösning, som kan delas in av

de boende.⁴⁶

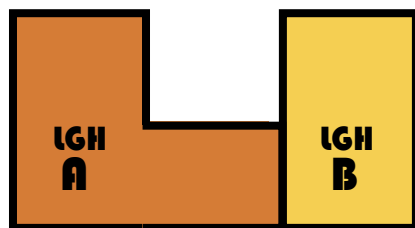
En större yta kan uppnås genom tillägg av nya volymer. Om bostaden ska kunna utökas inom den egna ramen kan ytor lämnas för att senare, vid behov, bebyggas. Balkonger kan fungera som en utbyggbar zon eller så kan hela bjälklag lämnas nästintill fria, för att vid självbygge tas i anspråk av de boende.⁴⁷ Bostaden blir större av att fasaden flyttas utåt och på så sätt ökar husbredden. Även tak eller loft mellan våningsplan kan öka ytan.⁴⁸

Andra sätt för att få en större bostad kan vara att små lägenheter slås ihop till en större. Lägenhetsavskiljande väggar måste i så fall kunna tas ned eller ha möjliga öppningar förberedda.⁴⁹ Om två hela lägenheter blir en stor lägenhet bör ett av köken kunna användas för en annan funktion. *Schaltzimmer* – *konceptet*, som betyder att växla rum, har ytor som kan delas mellan två lägenheter. Om mittdelen har eget kök och badrum, så kan den användas separat.⁵⁰

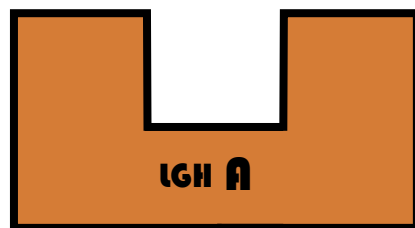
En bostad kan även förberedas för att delas upp. Funktioner och rum måste i så fall vara placerade så att det är möjligt och skilda entréer behövs till de separerade bostäderna.⁵¹

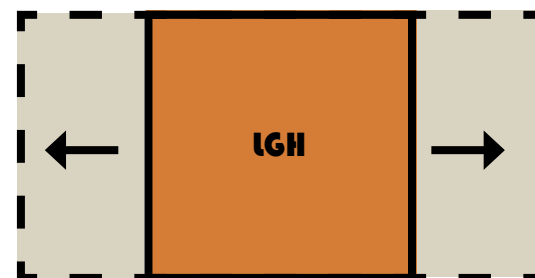
**DISPONIBEL YTA SOM KAN DELAS UPP MELLAN
TVÅ LÄGENHETER**

SCHALTZIMMER - KONCEPTET

Flexible housing ^{XVI}

BALKONGER SOM UTBYGGBAR ZON

Utöver de redan nämnda principerna kan bostaden projekteras för att få extra yta, fast för samma pris. Ofta görs det på bekostnad av interiören, och de boende får då själva stå för finishen, som ytskikt och detaljer.⁵²

Funktionsanpassad eller generell design

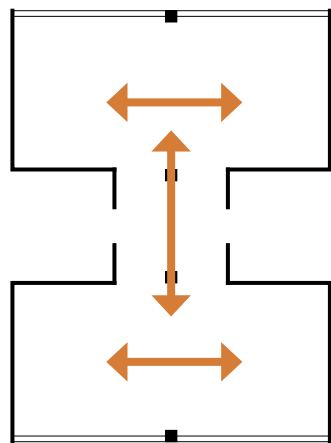
Bostadsstudier om hur vi bor och vad vi gör i hemmet har gett de normer vi har idag. De reglerar vilka funktioner som bör finnas i en bostad och är dimensionerade för att ge yteffektiva rum. Normerna har fastställt standardiserade aktiviteter som bygger på en generalisering om hur vi alla lever.⁵³ Som underlag finns standarder på vilka möbler som är troligast att finna i ett hem, och hur stora de vanligen är. Det har gett funktionsdiffererade bostäder med små sovrum, men med stora vardagsrum och kök.⁵⁴ Bostadsnormerna är på många sätt positiva, då de höjer standarden, men de kan också skapa problem om endast minimikraven uppfylls. Funktionsspecifierade rum sparar ytor, men kan försvåra för ett annat användande. Det kan låsa rummet till ett nyttjande i och med placering av fönster, dörrar och möbler, eller rörelsen till och från rummet.⁵⁵ Om funktionerna ändras på grund av tidsmässiga eller kulturella utvecklingar, så kan dimensioneringen göra att rummet upphör att vara funktionellt och bostaden måste rivas. Det är bra att ha i åtanke att:

“Ju mer specifik designen är från början, desto mindre flexibel kommer den vara i framtiden...” - Schneider, Till.⁵⁶

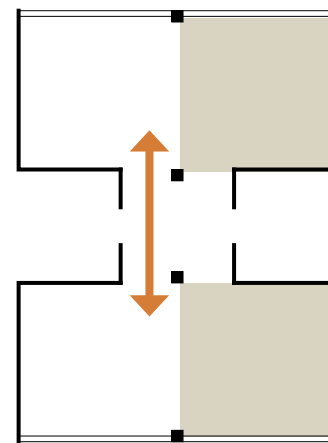
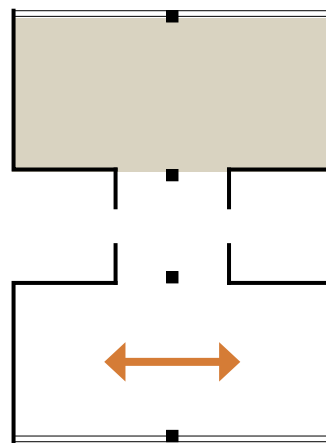
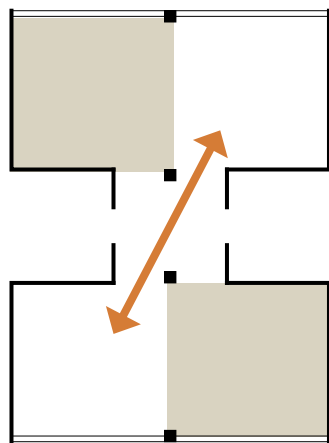
och *“alla byggnader är förutsägelser. Alla förutsägelser är fel.*
- Brand⁵⁷

Hur vi använder rum i bostaden kan delas upp i *huvudsakliga* och *kringaktiviteter*.⁵⁸ Den huvudsakliga aktiviteten är den förutbestämda funktionen i rummet och kringaktiviteter är andra funktioner som rummet inte är planerat för. Kringaktiviteter varierar mellan människor och tidsperioder och kan därför vara svåra att förutse. Den huvudsakliga aktiviteten är däremot till en högre grad permanent. En välfungerande bostad måste ha plats för båda typer av aktiviteter.

Om bostaden ska vara flexibel för att klara av framtida förändringar bör planlösningen helst ges en generell design där rummen inte är låsta till en funktion eller ett rörelsesätt.⁵⁹ Ytor som är multifunktionella, polyvalenta eller obestämda, är generella.⁶⁰ Helmut Wimmers koncept för ytanvändning ger funktionsobundna rum av en liknande storlek.⁶¹ De nås via ett neutralt utrymme men erbjuder även rörelse mellan rummen. Rummens lika dimensionering gör att sovrum kan byta plats med vardagsrum, eller arbetsrum med kök.

Flexible housing^{XVII}

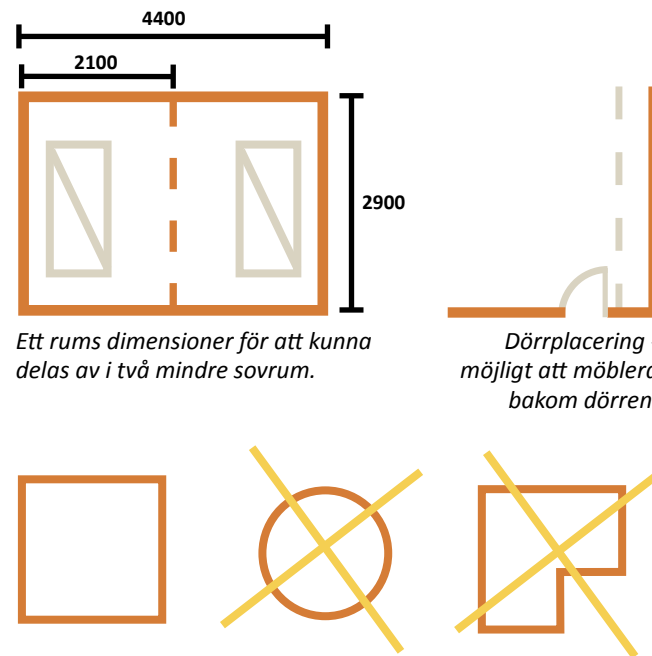

Vid funktionsobundna planlösningar är placeringen av vatten och avlopp viktig att tänka på då de sällan förflyttas. Den valda storleken på rummen bör vara sådan att de kan användas på många olika sätt. Det innebär att kök och sovrum blir större medan vardagsrum blir mindre. Om bärande innerväggar undviks så kan två eller flera rum slås ihop. Ett problem med principen kan vara att olika funktioner tar olika mycket plats i anspråk. Att rummen ges en generell storlek kräver därför ökade bostadsytor.⁶²

Generellt gäller att ju större rum desto fler möjligheter finns till ett annat nyttjande. Det finns ingen ideal dimensionering av konstruktionen, men ett för smalt spann för bjälklaget blir ett hinder i interiören medan ett större spann gör konstruktionen instabil. Ett fritt mått på 5-8 meter förespråkas som en bra grund för flexibilitet.⁶³ Ett rumsmått på 4,6 x 4,6 meter gör att olika funktioner kan ta plats i rummet. För små lägenheter så kan måtten 3,7 x 3,7 meter räcka.⁶⁴ Andra rumsmått som kan fungera är 3,6 x 4 m eller som minst 3,8 x 3,2.⁶⁵ Om ett större sovrum ska kunna delas upp i två mindre och samtidigt följa de boendenormer som finns behövs en bredd på 4,4 meter.

Även formen på ett rum påverkar flexibiliteten. Ett kvadratisk rum är mer lättmöblerat än ett rektangulärt eller runt.⁶⁶

Dessutom är det enklare att förändra en lägenhets planlösning om den ligger på ett våningsplan eftersom en inomhustrappa tar golvyta i anspråk på det första planet och kräver extra kommunikationsytor till och från trappan.⁶⁷

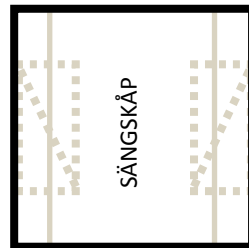

Samutnyttjande och yteffektivitet

Bostadens storlek kan bero på varannan vecka - familjens ekonomiska förutsättningar eller i hur stor omfattning barnet bor där. Om föräldern har barnet i korta perioder, som varannan helg, är det kanske inte möjligt att ha ett rum som inte utnyttjas. Är barnet där merparten av tiden så är behovet av ett eget rum större.

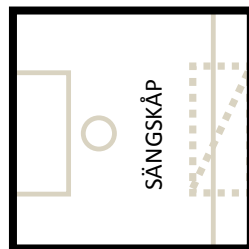
Växelsvis boende kräver mer yta den veckan barnet är hemma, då behövs plats för lek, för att hela familjen ska kunna samlas vid middagen, och yta för extra sängplatser. Den barnfria veckan finns mer egentid, mer tid för det sociala livet och mer tid för arbete. Den nödvändiga ytan måste finnas där, men genom en flexibel bostad kan den användas för annat den barnfria veckan. Yteffektivitet används i positiva ordalag men kan även försvåra användningen och tvinga människor att flytta om det sker en förändring i deras familjesituation. Det kan skapa irritation om bostaden inte är fungerande eller hela tiden gränsar till att vara för liten.

Sam användning av ytor kan vara en lösning för en sämre ekonomi och skilda behov mellan veckorna. Redan på 20- och 30-talen studerades familjer, utifrån hur de levde och använde sitt hem under olika tider på dygnet, så kallade dag- eller nattaktiviteter.⁶⁸

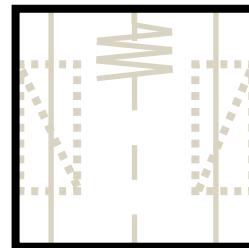

SOVRUM/SOVRUM

För barn som växlar varannan vecka, men inte vistas i bostaden samtidigt. Möjlighet att dela rummet i mitten.

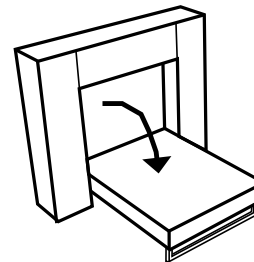
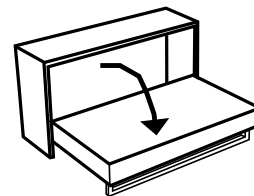
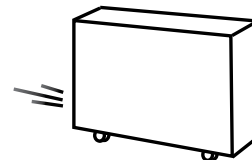
SOVRUM/ARBETSRUM

SOVRUM/VARDAGSRUM

Olika funktioner kombineras för att kunna utnyttja ytan den veckan barnen inte är hemma.

SAMANVÄNDNING AV YTOR

SÄNGSKÅP

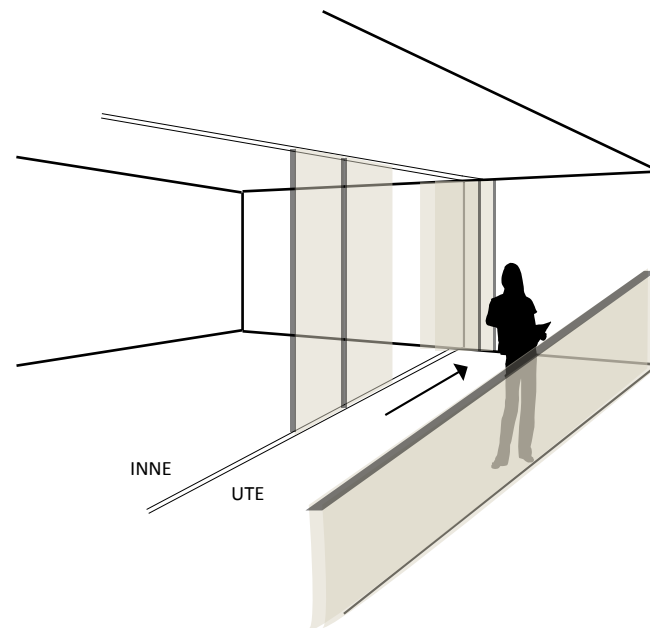
Nyttjandet kan växla mellan gemensamhetsytor och sovytor, till exempel mellan sovrum/kök eller sovrum/vardagsrum. Men även mellan kommunikationsytor/sovrum, sovrum/arbetsrum, eller sovrum/sovrum, för barn som växlar varannan vecka men inte vistas samtidigt i bostaden.

En snabb förändring av ytorna kan ske med flyttbara element. De kan förändra hur man upplever bostaden i och med en variation av dagsljusinfall och storlekar på rum.⁶⁹

Inbyggda sängskåp eller andra multifunktionella möbler låter gemensamhetsutrymmen ta större plats när sängen inte används, medan flyttbara eller skjutbara väggar förs undan. Ytorna bör planeras så att det fortfarande finns väggar att möblera mot och för att möbler inte behöver flyttas i onödan. De tillfälliga rummen ska även ha tillgång till dagsljus och kunna nås på ett bra sätt.

Växels boende, där bostaden inte förändras mellan veckorna, kan lösas genom en bra planering av ytan och rörelsen mellan rummen. Yteffektivitet kan även vara ett begrepp att arbeta efter. Kanske är barnsovrummet som står oanvänt ena veckan, lite mindre eller så är bostadens yta begränsad men har de funktioner som behövs. Balkongen kan bli ett extra rum som

inglasad, eller så kan en längsgående balkong, där fasaden bakom är möjlig att öppna upp, göra att lägenhetsytan känns större.

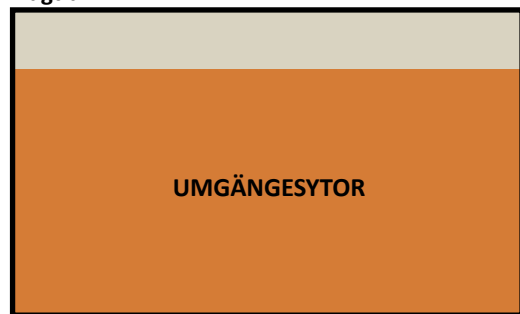

Glaspartier går att skjuta undan för att öppna upp mot balkongen och förstora rummet innanför.

Nattetid

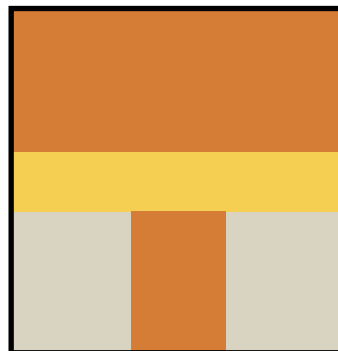

Dagtid

Dag & nattaktiviteter, där användningen av ytan ändras olika tider på dygnet, genom ex. sängskåp.

Vecka 1

Vecka 2

Snabb förändring av användandet av ytorna. Ena veckan är umgängesytorerna större, andra veckan tar ytor för sömn mer plats.

UMGÄNGESYTOR

YTOR FÖR SÖMN

INSTALLATIONER & VÅTUTRYMMEN

ZONER

Olika funktioner har olika grader av privathet vilket är av betydelse när planlösningen ska ta form.

Ensamboende föräldrar saknar avlastning i hushållet från en annan vuxen. Alla sysslor måste utföras på egen hand, och den vuxne är bunden till barnet i hemmet. Är dessutom ekonomin sämre kan bostadsytan vara begränsad. Flerbostadshus för växelvis boende, skulle kunna utformas med extra yta för gemensamma mötesplatser, där de separerade vuxna kan träffas och finna stöd i vardagen, men också hjälpas åt med tidskrävande sysslor. Ytor som skulle kunna delas av de boende är storkök, diverse fritidsutrymmen, övernattningsmöjligheter för gäster, gemensamma trädgårdsytor och lekplatser. Dimensioneringen på de kollektiva ytorna bör inte bli för stora, då de kan kännas anonyma, eller för små, då de kan bli personliga och tas över av någon eller några få boende.⁷⁰ Om ytorna placeras nära en gemensam entré passerar de boende alltid förbi och kan snabbt få en överblick över vilka som befinner sig där.

Zoner och olika grader av privathet

Zoner i bostaden kan vara privata, halvprivata eller publika och är oftast uppdelade i dag- eller nattaktiviteter. Den privata ytan är den personliga sfären och de publika ytorna - där familjen rör sig. Zonerna behöver olika mycket dagsljus och har varierande krav på ljud och lukt, vilket brukar bestämma deras läge. Vid en föränderlig planlösning kan funktioner placeras utifrån hur

troligt det är att de kommer att ändras eller flyttas på.⁷¹

Publika zoner som kök och vardagsrum, där familjen samlas, är också de ytor där gäster troligen vistas, och kan därför placeras nära entrén. Sovrum, å andra sidan, som är mer privata kan läggas lite avsides. För att alla i familjen ska kunna nyttja en balkong bör den nås från gemensamma ytor.

Kraven på privathet varierar beroende på hur många personer som för tillfället befinner sig i bostaden och vilken relation de har till varandra. Under barnveckan kan det finnas ett större behov för en egen yta, till skillnad från om man är ensam i bostaden. Den ombildade familjen, som är en sammanslagning av två familjer, kan, om vissa familjemedlemmar inte kommer överens, ha ett behov av två skilda gemensamhetsutrymmen för att ibland ha möjlighet att umgås var för sig.

Gemensamhetsutrymmen som används för sovplatser på natten, kan göra det svårt att få vila under dagtid eller orsaka problem om det finns olika läggdagstider i familjen. Ett sätt är att placera sovplatsen avsides och med hjälp av flyttbara element skilja den från de publika ytorna vid behov.

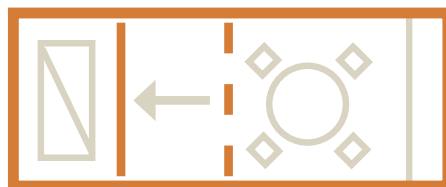
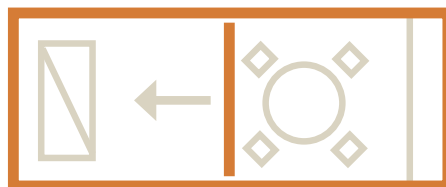
Kommunikation & rörelse inom bostaden

Entrépunkten påverkar den fortsatta rörelsen i bostaden. Generellt så underlättar man för flexibilitet om entrén placeras i mitten av en bostadssida.⁷² Det förenklar uppdelningen och rörelsen till och från rum.

Kommunikationen inne, kan ske mellan rum eller från en neutral yta, som hall och korridor.⁷³ Det är en kvalitet om fler än ett rörelsesätt är möjliga i en bostad, något som flyttbara element kan ge.

Hur man når olika zoner påverkar känslan av privathet. Att behöva gå igenom andra rum kan utgöra ett störningsmoment. Privata ytor som sovrum, bör inte nås enbart från andra privata ytor. Extra sovplatser ska helst nås från neutrala eller gemensamma ytor och publika zoner bör även de kunna nås från neutrala ytor.⁷⁴

Kommunikationsyta tar plats i en bostad. En genomtänkt planering av ytan gör att den kan användas till mer än att röra sig på. Om dimensioneringen ökas kan den nyttjas som mindre rum för exempelvis arbete, förvaring eller extra sovplatser.⁷⁵

Vägg som kan skjutas för att växla yta mellan rum, ex. kök/sovrum, vardagsrum/sovrum, arbetsrum/sovrum.

Ett sängskåp i en korridor ger en extra sovplats på kommunikationsyta.

ARBETSSÄTT, EKONOMI & FÖRVALTNING

Arbetssätt

Projektering av flexibla bostäder kan innebära ett annorlunda arbetssätt för arkitekten. Ett sätt är att vända på ordningen i designprocessen och utforma konstruktionen först, för att sedan fortsätta med fasader, kommunikationer, våtutrymmen och installationer, och slutligen planlösningen. Därefter ska designen förädlas och omarbetas. Planlösningen ska kunna hantera många olika layouter och livssituationer, som bör testas i ritningarna.⁷⁶

Ett stort antal realiserade flexibla bostadsprojekt har varit enskilda experiment med speciallösningar. De har ritats utifrån sociala och demokratiska ideal. Inte sällan har arkitekterna själva varit intresserade av brukarmedverkan, där den boende ges inflytande och möjlighet att påverka resultatet.⁷⁷ Brukarmedverkan kan ske på flera nivåer, från att hålla de boende informerade till att låta dem ta del i hela processen, såväl som uppbyggnaden. De kan få välja mellan olika planlösningalternativ eller själva planera hela ytan. Om den boende har ett stort ansvar över designen, så kan arkitekten istället ses som ett redskap och visa på bostadens möjligheter.⁷⁸

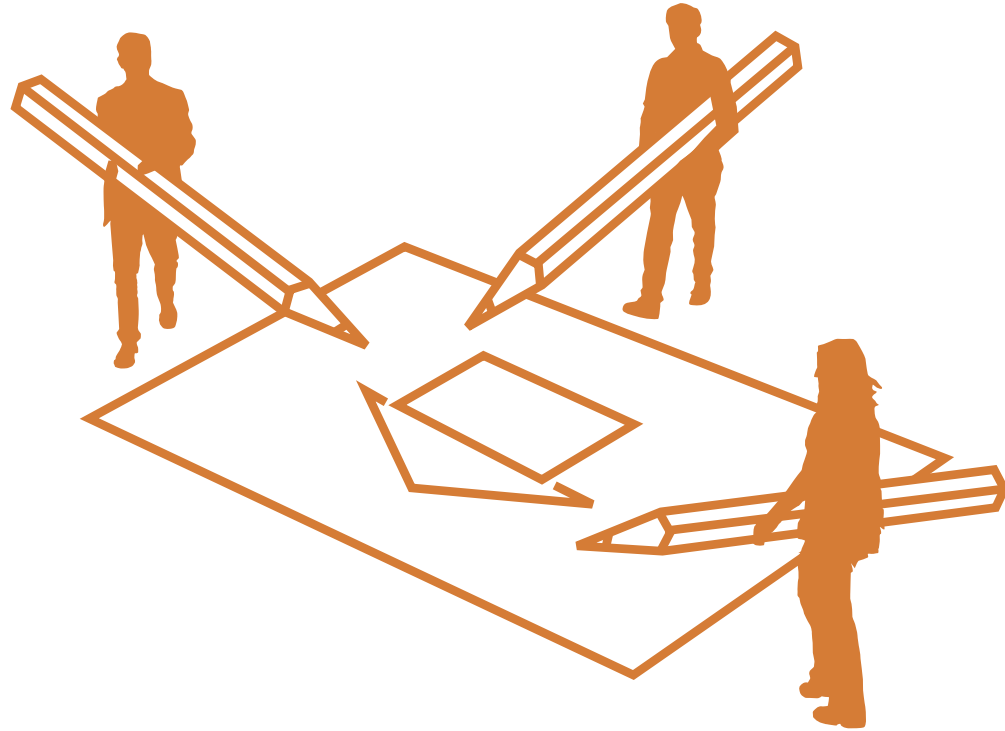
Flexibla bostäder får ofta okonventionella lösningar, när brukaren utformar planlösningen.⁷⁹ Ett problem under

projekteringen med fri bostadsyta, kan vara att få igenom bygglov, om bostaden inte tydligt visar att alla krav kommer uppfyllas. Utomlands har en lösning varit att tidigt i processen få bygglov för separata delar, som konstruktion och fasad, för att senare söka bygglov för de individuella planerna.⁸⁰

Ekonomi

Nybyggda hus i storstäderna blir ofta dyra, vare sig de är hyres-, bostads- eller äganderätter. Billigare material eller några kvadratmeter mindre yta ger en viss skillnad på kostnaden, men riskerar även att göra bostaden sämre. Istället är det marken och anslutningen som utgör en stor del av byggkostnaden. Annat som påverkar är valet av konstruktionssystem, byggsystem, process, entreprenörskostnader, bostadsyta och till viss del material.⁸¹ Exploateringstalet är av betydelse, men det går att bygga tätt och lågt såväl som högt.⁸²

Tomter i storstäder som blivit över på grund av att de är små eller är svåra att bebygga, kan vara en lösning för att få billiga bostäder, men även att utnyttja möjligheten att bygga på redan uppförda hus, för att slippa betala markpris.⁸³ Utöver det kan ett standardiserat eller prefabricerat byggande bli billigare, om designen är enkel.⁸⁴

Yteffektivitet och sam användning av ytor kan vara ekonomiska alternativ för växelvis boende, endera genom att undvika ytor som är svåra att använda eller genom att erbjuda samma funktioner på en mindre yta. En annan lösning kan vara att minska allmänna ytor i byggnaden eller att samla fler lägenheter kring ett trapphus, för att dela kostnaden på många hushåll.

Växelvis boende skulle kunna påverka andra kostnader än själva hyran. Genom kollektiva lösningar skulle mat- och bilkostnader kunna minskas. Extra ytor utanför bostaden kan fungera som ett komplement till en liten bostad. Idag finns ett fåtal kollektiva flerbostadshus i Sverige. För att bekosta de gemensamma ytorna betalar varje hyresgäst för några extra kvadratmeter per månad och får i gengäld tillgång till stora ytor.⁸⁵

Flexibla bostäder kan ur ett kortsiktigt perspektiv vara dyrare att bygga, men det är osäkert då få studier är gjorda på området. I en studie gick så lite som en procent, av den totala byggkostnaden, till att göra bostaden flexibel.⁸⁶ Flexibilitet är numer ett säljargument vilket kan göra bostäderna lättsålda. Långsiktigt kan det också spara in pengar. Det ger fler valmöjligheter för de boende och kan förhindra att byggnaderna behöver rivas på grund av ändrade behov.

Förvaltning

Förvaltning av växelvis boende kan innebära ett ökat ansvar för bostadsbolagen. Den risken kan leda till att sådana projekt inte blir uppförda. Ett ansvar som idag sträcker sig till underhåll och fastighetsekonomi kan komma att gälla fler områden.

Lösningar som gör det möjligt att växla ytor mellan bostäder kan skapa problem när ytan ska fördelas, om ingen eller båda hyresgäster är intresserade. Om förändringar ska genomföras innan inflytt eller under boendetiden så kan konsultationer med en arkitekt behövas. Vid de tillfällena kan en fråga uppstå om vem som ska stå för kostnaden.

Flexibla element, som monterbara innerväggar eller fasadpaneler, utgör ytterligare förvaltningsansvar då de kräver förvaring hos bostadsbolagen. Elementen ska kunna bytas ut om de går sönder, vilket förutsätter att de inte slutar tillverkas.⁸⁷ I tidigare projekt har det krävt för mycket energi från bostadsbolagens sida och de har slutat att tillhandahålla dem.⁸⁸ Dilemmat kan lösas av att den boende har ansvar för det interiöra, som ytskikt och flyttbara element, medan bostadsbolagen ansvarar för konstruktionen och det exteriöra skalet.⁸⁹

Det eventuellt ökade ansvaret och merkostnaderna för bostadsbolagen kan uppvägas av att flexibla bostäder lättare blir uthyrda. I bästa fall kan projekten ses som ett visat samhällsansvar och ge ett gott anseende till företaget.

DEL 3
TILLÄMPNING

TILLÄMPNING

Förslagen har utarbetats parallellt med guiden för växelvis boende. Teorier om koncept och metoder för föränderliga bostäder har, tillsammans med analysen av växelvis boende och varannan vecka - familjen, prövats i fyra skilda hustyper med olika former och storlekar. Därtill har de fyra fiktiva familjernas olika behov påverkat förslagen.

Förslagen berör många typer av växelvis boende, från den "vanliga" bostaden, där rum står tomma varannan vecka, till en förändring av bostaden som kan ske på ett ögonblick. De har utformats med sam användning av ytor och yteffektivitet i åtanke.

Förslagen som presenteras på följande sidor är:

Förslag 1 - Bostäder med funktionsobundna rum

Förslag 2 - Bostäder som kan växa med familjen

Förslag 3 - Lägenheter med villakvaliteter.

Förslag 4 - Modulbostaden

De koncept och metoder som prövats passar mer eller mindre bra för växelvis boende och har olika styrkor och svagheter, vilket tas upp i rapportens sista del i den avslutande diskussionen. Alla passar inte heller samtliga fyra fiktiva familjer.

FÖRSLAG 1

FÖRSLAG 2

FÖRSLAG 3

FÖRSLAG 4

FÖRSLAG I - KONCEPT & TANKAR

KONCEPTORD: FUNKTIONSOBUNDNA YTOR. MÖJLIG ATT UTÖKA. FÖRÄNDERLIG. SAMANVÄNDNING AV YTOR.

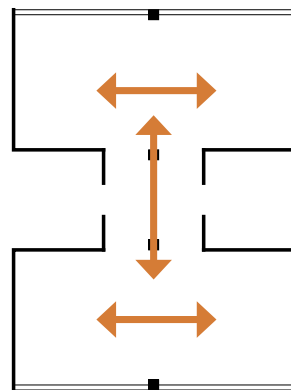
Förslag 1 är ett flerfamiljshus av lamellhustyp med två trappuppgångar och fyra lägenheter per plan. Grundläggningarna har tre rum och kök på 72-74 kvadratmeter. Rummen är funktionsobundna och av lika storlek (efter Wimmers rumskoncept). Bärande innerväggar saknas, istället består den interiöra konstruktionen av ett par pelare samt monterbara innerväggar och skjut- eller vickväggar. Den uppglasade fasaden kan öppnas upp mot en fransk balkong eller trädgård, och ger en kontakt med utemiljön. Dagsljusinsläppet kan varieras genom skjutbara paneler på utsidan.

För att klara varannan vecka - familjens långsiktiga förändringar kan nyttjandet av rummen ändras och de monterbara innerväggarna sättas upp eller tas ned för att skapa större eller mindre rum. Snabba förändringar av bostadsytan kan åstadkommas med skjutbara eller vickbara väggar mellan rummen.

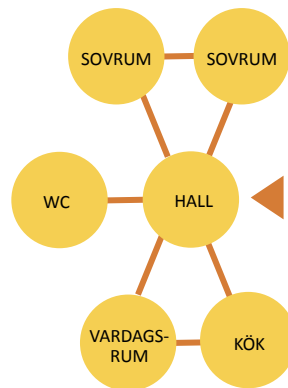
Alla rum, inklusive badrummet, nås från en neutral hall men möjlighet finns att även röra sig mellan rummen. Installationer och våtutrymmen är placerade längs de bärande ytterväggarna. Bostadens kök har flera möjliga storlekar och placeringar, vilket kan väljas efter de boendes önskemål om morgon- eller

kvällssol.

För en variation av lägenhetsstorlekar kan mittlägenheterna mellan trapphusen växla viss yta sinsemellan eller slås samman till en stor lägenhet, och på så sätt anpassas om varannan vecka - familjen blir större eller mindre.

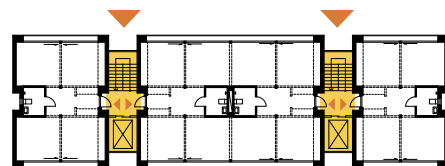
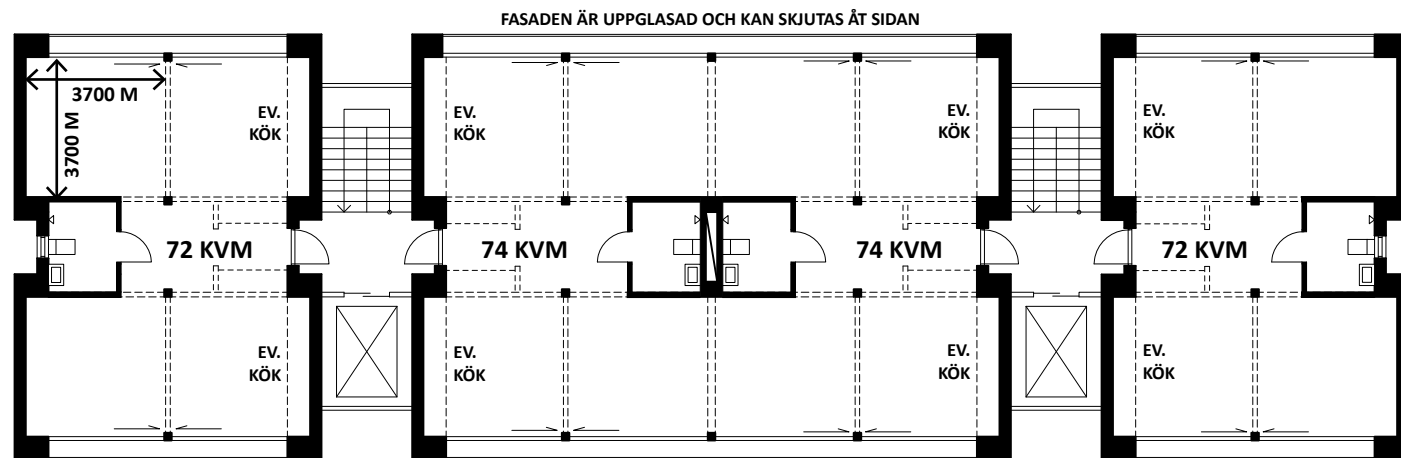

WIMMERS RUMSKONCEPT

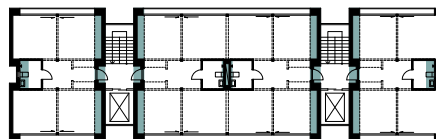

RÖRELSESHEMA

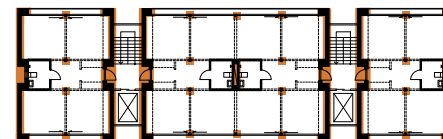
GRUNDPLAN - FÖRSLAG I

KOMMUNIKATION

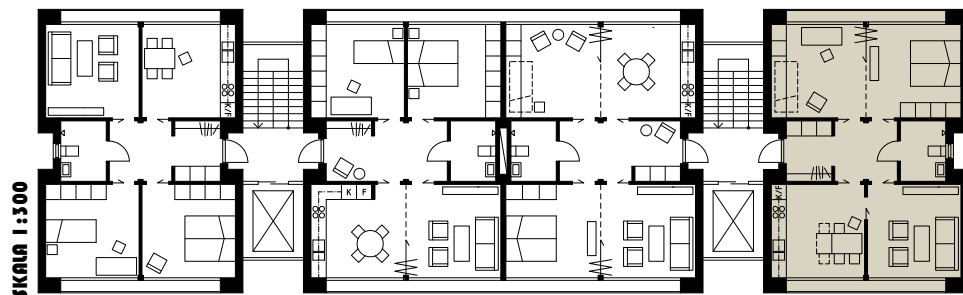

VATTEN & INSTALLATIONER

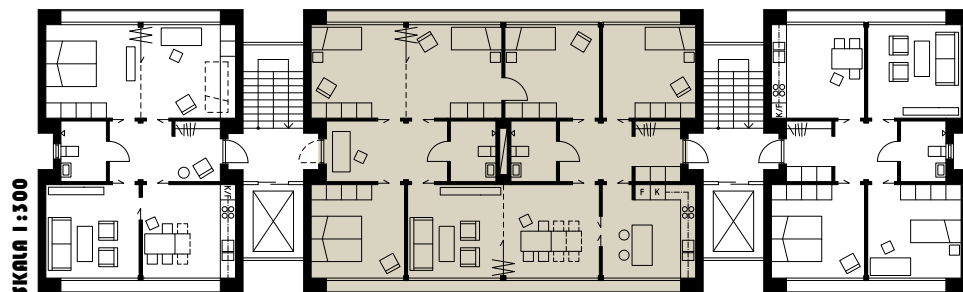

BÄRANDE KONSTRUKTION

FÖRSLAG I - MÖJLIGA PLANLÖSNINGAR

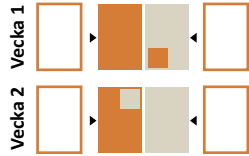
Lägenheten för den ensamboende har tre rum och kök. Barnets rum kan stå tomt varannan vecka eller så kan ytan användas till annat genom sängskåp och skjut- eller vikt-väggar. Gemensamhetsutrymmen kan ta mer plats när sängen inte används eller så kan föräldrarnas sovrums bli större den barnfria veckan.

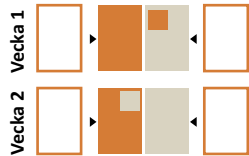
Om familjen utökas kan de två mittlägenheterna slås samman till en stor lägenhet, vilket ger sju rum och kök på 148 kvm. Vill de boende använda hela bostadsytan samtliga veckor kan den växlas mellan gemensamhetsutrymmen/sovrums eller sovrums/sovrums.

MÖJIGA PLANLÖSNINGAR - FÖRSLAG I

DE SEPARERADE

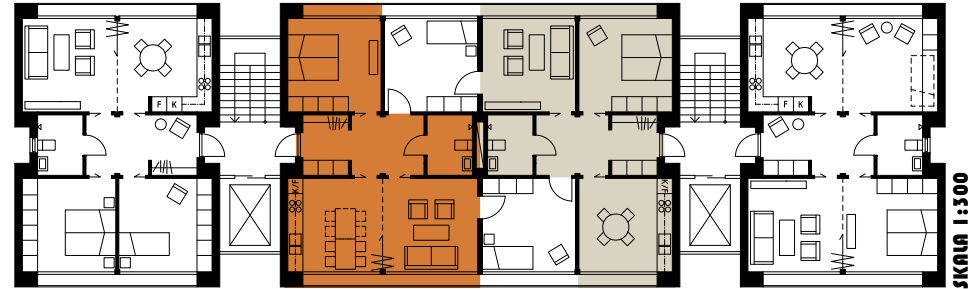

Mittlägenheterna kan även användas av separerade föräldrar som vill bespara barnen växelvis boende. Ena veckan disponerar ena föräldern över 4 rum och kök, för att nästa vecka endast ha 2 rum och kök. De betalar vardera för 74 kvm.

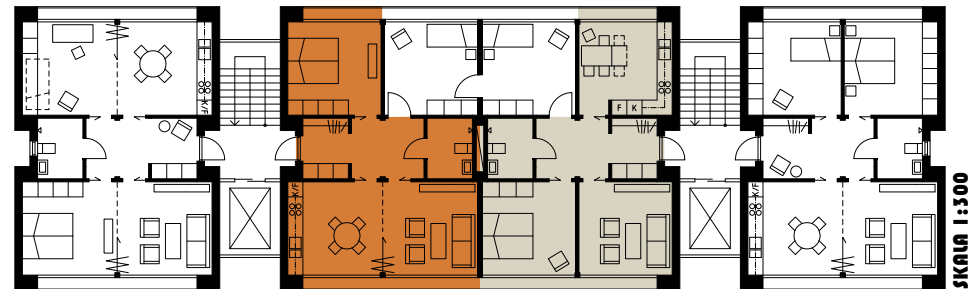
Barnens rum kan antingen ligga som en buffertzon mellan de två föräldrarnas lägenheter eller vägg i vägg, för en närmre kontakt mellan barnen.

För att slippa springa på varandra till vardags når de separerade föräldrarna sina respektive lägenheter från olika trapphus.

BARNENS RUM SOM BUFFERTZON

NÄRMRE KONTAKT MELLAN BARNEN

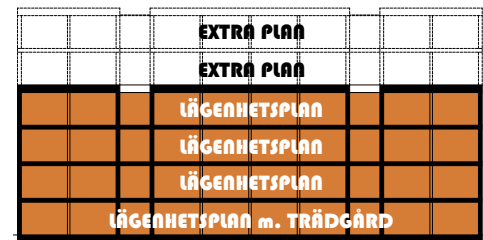

FÖRSLAG I - KONCEPT FÖR KONSTRUKTION & FASAD

Ytterväggarna på husets kortsidor och mot trapphusen, samt pelarna interiört, är bärande. Konstruktionen är förberedd för extra vikt och det platta taket möjliggör en påbyggnad av fler våningar. Lägenheterna har längsgående smala balkonger och det nedersta planet ger bostäder med en liten trädgård. De funktionsobundna rummen får ett varierat dagsljusinsläpp av skjutbara väggpaneler utanför den uppglasade fasaden.

Ett sovrum som behöver mer skydd för insyn än exempelvis vardagsrummet får det genom att de boende skjuter panelerna framför fönstren. Förråd till bostaden kan byggas i samband med bilgarage och en gemensamhetslokal med en övernattningsslägenhet kan uppföras på gården.

SEKTION 1:600

FÖRSLAG 2 - KONCEPT & TANKAR

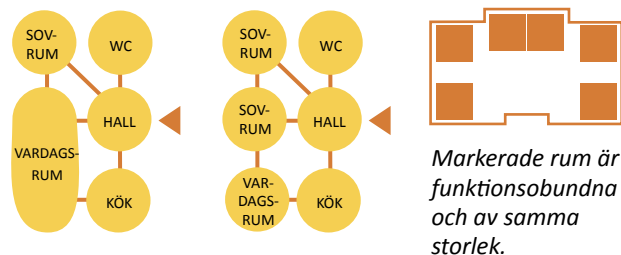
KONCEPTORD: MÖJLIG ATT UTÖKA, YTEFFEKTIV, SAMANVÄNDNING AV YTOR, FÖRÄNDERLIG.

Förslag 2 är ett flerfamiljshus av punkthustyp där tre lägenheter per plan är samlade kring ett trapphus. Grundlägenheterna är yteffektiva treor på 66 kvadratmeter samt tvåor på 45 kvadratmeter. De kan därefter utökas eller minskas inom husets stomme och ge en variation av lägenhetsstorlekar från tvåor till nior. Mittlägenhetens bostadsyta kan användas separat eller delas mellan de två andra lägenheterna, om varannan vecka - familjen blir större eller mindre. De första boende väljer en planlösning som passar för den enskilda familjen. Om behov finns kan badrum läggas till i efterhand, då installationer finns fördragna.

Den bärande konstruktionen består av pelare i ytterväggarna samt väggarna kring trapphuset. Möjliga öppningar i de lägenhetsavskiljande väggarna finns förberedda för en enklare sammanslagning av lägenheterna. Den interiöra konstruktionen är inte bärande och består av monterbara innerväggar, skjutdörrar samt vikväggar. Installationer och våutrymmen samlas kring trapphuset. Resterande bostadsyta kan delas upp fritt eller ändras efter varannan vecka - familjens behov. De snabba förändringarna av bostadsytan kan åstadkommas genom skjut- eller vikväggar samt sängskåp i vissa rum.

Rummen nås från en neutral hall eller eventuellt från köket, men även andra rörelsesätt är möjliga.

RÖRELSESCHEMA

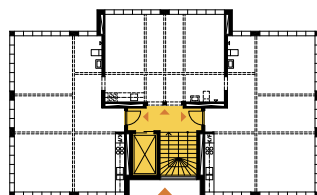

SCHALTZIMMERS YTKONCEPT

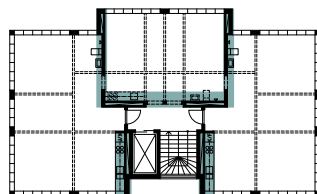

Bild som visar hur bostadsytan kan delas mellan de tre lägenheterna på varje våningsplan.

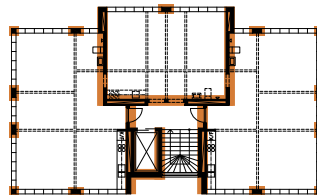
GRUNDPLAN - FÖRSLAG 2

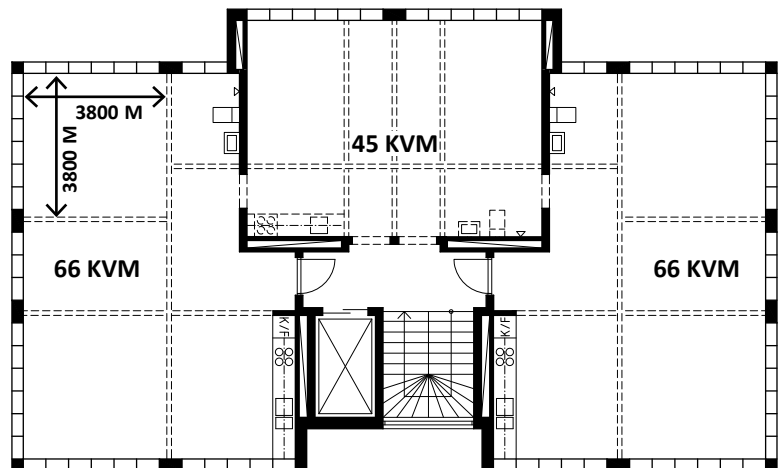
KOMMUNIKATION

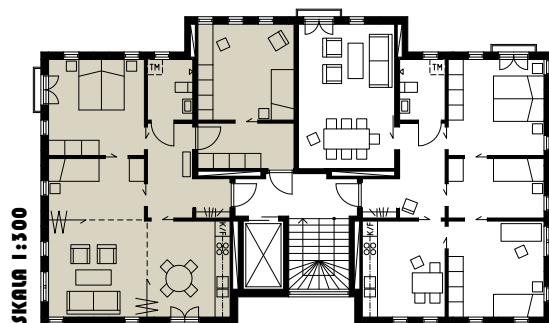
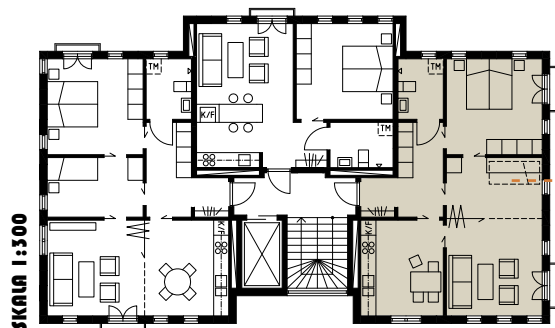
VATTEN OCH INSTALLATIONER

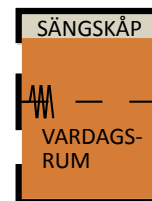
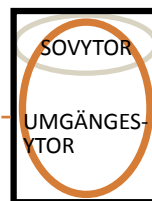
BÄRANDE KONSTRUKTION

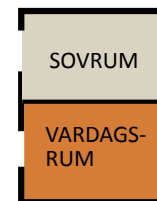
FÖRSLAG 2 - MÖJLIGA PLANLÖSNINGAR

Treorna har, som förslag, två större rum, med ett mindre rum emellan dem. Det ena stora rummet angränsar köket och används förslagsvis till vardagsrum, där en vikkvägg, om så önskas, ger en öppen planlösning. Det mindre rummet fungerar som ett extra sovrum. Även där kan en vikkvägg installeras för att ge mer yta till vardagsrummet när sängen inte används.

Vecka 1

Vecka 2

Om varannan vecka - familjen behöver en större lägenhet kan de två yttersta lägenheterna dela på bostadsytan från mittlägenheten. Det ger en bostadsyta på 88 kvadratmeter. Även där kan användningen av ytan förändras mellan veckorna genom sängskåp och skjut- eller vikkväggar mellan rum.

DEN ENSAMBOENDE

VARANNAN VECKA
- PARET

DE SEPARERADE

Ett våningsplan i punkthuset kan delas mellan de separerade föräldrarna. Barnen får varsitt rum i mitten av våningsplanet och äter och umgås med den ena föräldern varannan vecka. Kostnadsmässigt betalar vardera förälder för 88 kvadratmeter.

Vecka 1

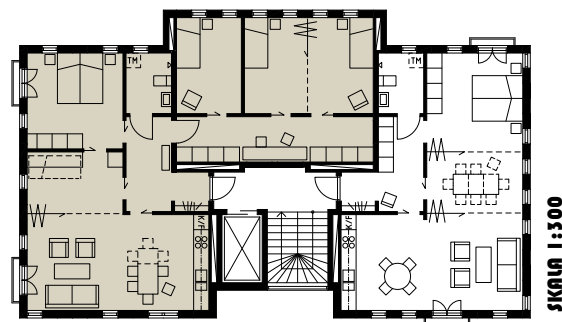
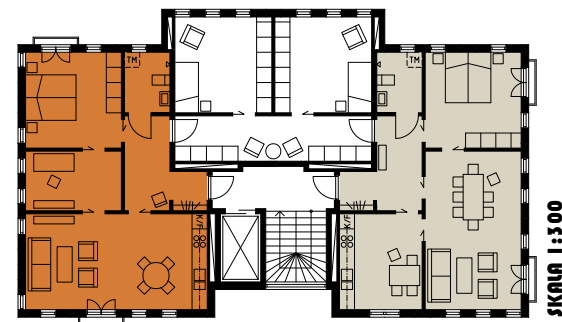
Vecka 2

**DEN OMBILDADE
FAMILJEN**

För den ombildade familjen kan tre mindre sovrum skapas i mittdelen av våningsplanet. Det ger en sexrummare på 111 kvadratmeter. Vid speciella tillfällen när många samlas i vardagsrummet kan det ena sovrummet öppnas upp för att ge extra golvyta till gemensamhetsutrymmena.

MÖJIGA PLANLÖSNINGAR - FÖRSLAG 2

FÖRSLAG 2- KONCEPT FÖR FASAD OCH KONSTRUKTION

Ytterväggarna har bärande pelare i ett par lägen. Resterande väggyta kan delas in med fönster efter de första hyresgästernas behov. De kan välja storlek på fönstren, deras placering och åt vilket väderstreck de franska balkongerna ska sättas. Balkongerna kan ses som utsmyckning till huset och ges olika mönster eller färger. De boendes val ger en varierad fasad. Husets platta tak gör det möjligt att bygga på nya våningsplan i

framtiden. Förråd, en större tvättstuga och kollektiva ytor, som en möteslokal och en övernattningslägenhet, kan placeras på bottenplanet.

LÄGENHETER
LÄGENHETER
LÄGENHETER
LÄGENHETER
GEMENSAMT

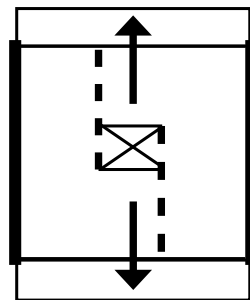
SEKTION 1:600

FÖRSLAG 3 - KONCEPT & TANKAR

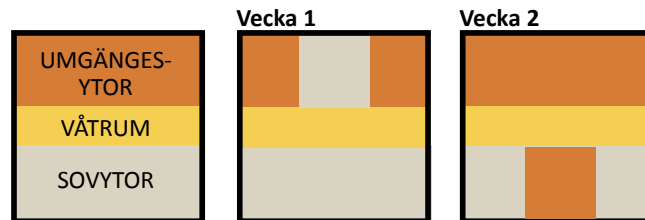
KONCEPTORD: VILLAKVALITETER. SAMANYÄNDRING AV YTOR. MÖJLIG ATT UTÖKA. FÖRÄNDERLIG. STRUCTURE - INFILL.

Förslag 3 är ett lägenhetshus med villakvaliteter, inspirerat av projektet *urbana villor*¹. Idén är att kontrasterna inte ska bli för stora mellan varannan vecka - familjens gamla bostad, villan, och den nya lägenheten. Bostaden är föränderlig, insynen är begränsad och en egen stil kan väljas på fasaden. Varje plan har en lägenhet på 116 kvadratmeter, vilken kan delas upp i två mindre lägenheter på 58 kvadratmeter var om familjen blir mindre. En hiss i mitten av huset tar den boende direkt upp från entréplanet till lägenheten. För säkerhets skull finns utöver den en brandtrappa, vid en av de långsgående balkongerna.

Väggarna kring hissen och några ytterväggspartier är bärande. I mittdelen av våningsplanet finns våtutrymmen med vatten och installationer samlade som i en kärna. Köken har fyra möjliga placeringar med redan dragna installationer. Resterande bjälklag kan delas in fritt eller ändras efter varannan vecka - familjens behov, med skjutdörrar, monterbara innerväggar och sängskåp. Om bostaden behöver växa i framtiden kan balkongerna ses som utbyggbar yta. Ett tillägg till våtrumskärnan i mitten av bostaden är inbyggda sängskåp, för att snabbt ge extra sovplatser för växelvis boende. När de fälls undan finns mer yta för gemensamhetsutrymmen.

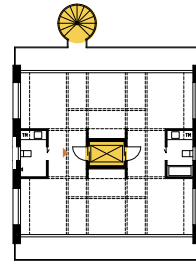

Våningsplanet kan delas upp för att få en mindre bostad. För en större bostad kan balkongerna ses som en utbyggbar zon och fasaden förflyttas utåt.

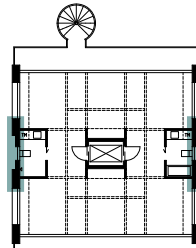

Koncept för en snabb förändring av bostadsytan. Den barnfria veckan, eller dagtid, är gemensamhetsutrymmena större. Veckan efter, eller nattetid, används istället en del av ytan till extra sovplatser. Sovplatserna skapas i mitten av bostaden för att lämna väggar fria att möblera mot och för att slippa flytta runt möbler.

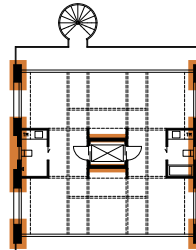
GRUNDPLAN - FÖRSLAG 3

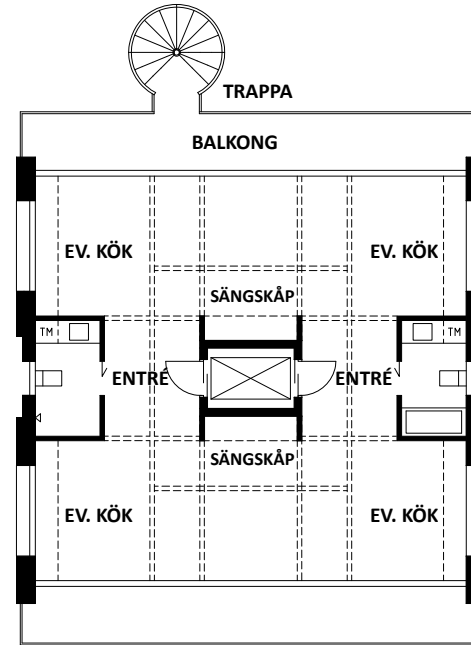
KOMMUNIKATION

VATTEN & INSTALLATIONER

BÄRANDE KONSTRUKTION

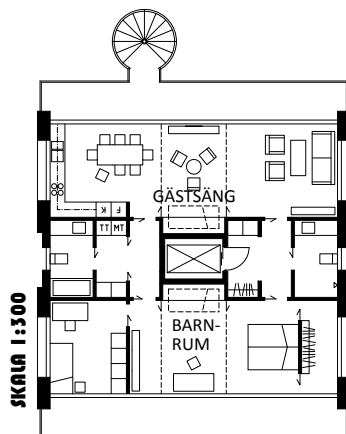

116 KVM
alt. 58 KVM x 2

PLAN 1:200

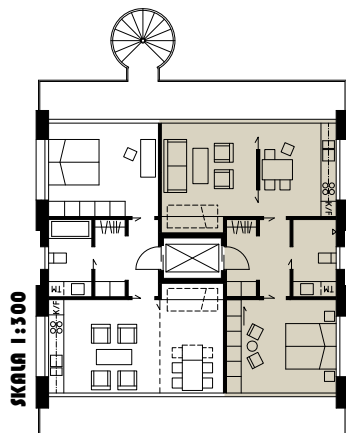
FÖRSLAG 3 - MÖJLIGA PLANLÖSNINGAR

För varannan vecka - familjen ger inbyggda sängskåp och skjutväggar en snabb förändring av bostaden och skapar extra sovplatser i gemensamhetsutrymmen. Den ena sovplatsen kan bli ett barnrum varannan vecka medan den andra kan användas som gästsäng vid enstaka tillfällen. Den barnfria veckan kan sängen fällas upp för att ge mer yta till föräldrasovrummet eller för att använda rummet till arbete.

**VARANNAN VECKA
- PARET**

Våningsplanet kan delas upp för att ge två mindre lägenheter om familjemedlemmarna blir färre. Det ger en lägenhet med två rum och kök på 58 kvm. För den ensamboende, som har barnet under korta perioder, kan en extra sängplats skapas i gemensamhetsutrymmena genom ett inbyggt sängskåp. Det kan användas av antingen barnet eller föräldern.

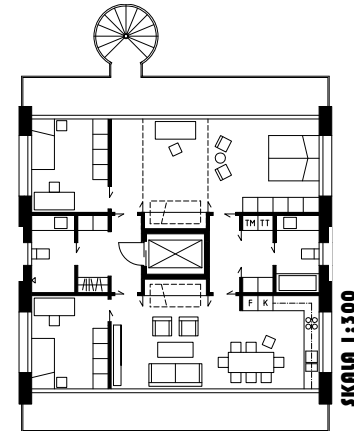

DEN ENSAMBOENDE

FÖRSLAG 3 - MÖJLIGA PLANLÖSNINGAR

För den ombildade familj kan extra sovplatser skapas för de barn som sällan eller under korta perioder bor i hushållet. När sängskåpen är uppfällda får gemensamhetsutrymmena ta större plats.

FÖRSLAG 3 - KONCEPT FÖR FASAD & KONSTRUKTION

Byggnaden är av structure infill-typ som gör att fasaden och den interiöra konstruktionen kan förändras oberoende stommen. Fasaden består av olika utbytbara paneler 1,2 x 2,4 M, som kan väljas av de boende. Valet av paneler kan göras i olika material och transparens, vilket ger en varierad fasad som speglar de olika varannan vecka - familjerna. Den bärande stommen håller samman fasadstilen.

På första våningsplanet finns förråd och kollektiva ytor, som en möteslokal och en övernattningslägenhet för de boende.

SEKTION 1:600

FÖRSLAG 4 - KONCEPT & TANKAR

KONCEPTORD: MODULER, INSTALLATIONSKÄRNA. MÖJLIG ATT UTÖKA, FÖRÄNDERLIG, YTEFFEKTIVA, ENKLA.

Förslag 4 är lägenheter av modultyp. Ytorna är begränsade för att hålla nere bostadskostnaderna. Grundmodulen har ett innermått på 3,6 x 9,9 M vilket ger 35 kvadratmeter. Alla installationer och våtutrymmen, som kök och badrum, är placerade i en egen modul på 20 kvadratmeter. En skåpvägg samlar funktionerna längs med hela bostaden.

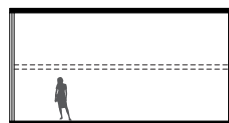
Minsta möjliga lägenhet är på 55 kvadratmeter. De långsgående väggarna är bärande vilket gör att ytan är fri att dela av efter varannan vecka - familjens behov, med hjälp av monterbara innerväggar eller skjut- och vickväggar.

Om varannan vecka - familjen växer kan grundmodulen kopplas samman med andra moduler i olika variationer, uppåt eller åt sidan. Om hushållet blir mindre kan en modul istället överlåtas till en granne. Snabba förändringar av bostadsytan kan ske genom val av vickväggar och sängskåp för att växla ytan mellan olika funktioner i bostaden.

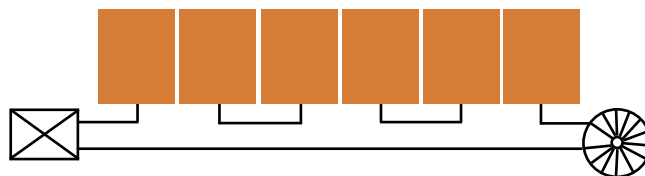
Modulerna kan vara fristående eller staplas på många olika sätt, exempelvis med en loftgångslösning eller spridda till synes slumpmässigt.

Modulbostaden med en våtrums- och installationsdel samt en modul med fri golvyta. Entrén till bostaden finns på kortsidan.

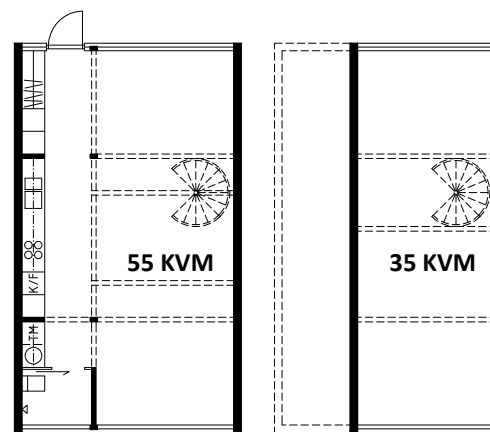
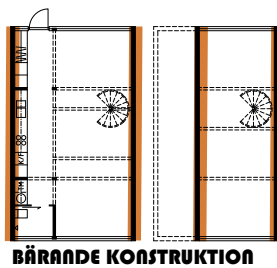
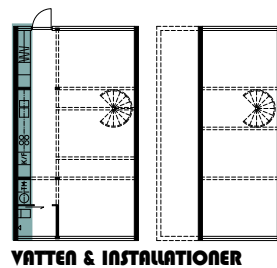
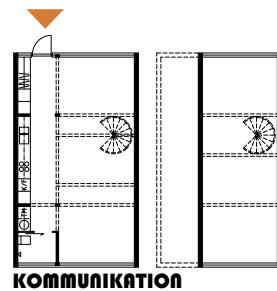

Två moduler i höjd där bjälklaget emellan lämnas fritt med förberedda balkar. Familjen kan på så sätt bygga till rum efter hand.

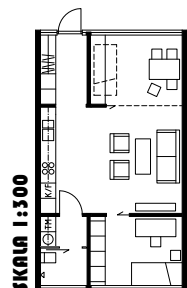

Förslag på loftgångslösning för modulbostäderna. Loftgångens extra yta strax utanför bostaden kan användas som en balkong av de boende och ger dessutom en viss distans till gångstråket.

GRUNDPLAN - FÖRSLAG 4

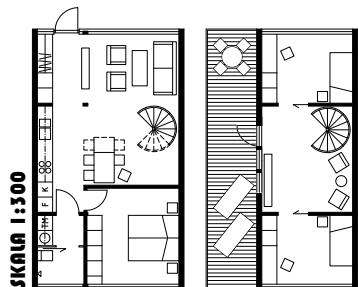
FÖRSLAG 4 - MÖJLIGA PLANLÖSNINGAR

För den ensamboende kan lägenheten planeras utifrån tre rum varav två är mindre sovrum. Grundlägenheten har en bostadsyta på 55 kvm. Sovrummen kan ha fasta väggar eller alternativt vikkväggar för att ytan ska kunna användas till annat under dagtid.

DEN ENSAMBOENDE

För varannan vecka - paret kan en extra modul läggas till på höjden vilket ger en bostadsyta på 90 kvadratmeter. Ovanvåningen kan då få två mindre barnrum samt ett uppehållsrum. Varannan vecka, när föräldrarna är ensamma, används huvudsakligen bottenplanet av bostaden.

**VARANNAN VECKA
- PARET**

MÖJIGA PLANLÖSNINGAR - FÖRSLAG 4

De separerade föräldrarna har varsin grundmodul på 55 kvadratmeter med kök och badrum. Emellan dem finns en extra modul på 35 kvadratmeter för barnens sovrums. Barnmodulen hör växelvis till den ene förälderns bostad.

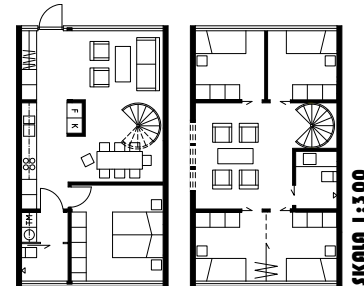
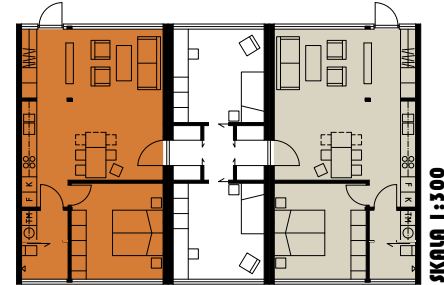
Vecka 1

Vecka 2

Den ombildade familjen kan köpa två större moduler och sammanlagt få en yta på 110 kvm med 7 rum och kök. Det ger två sociala ytor där familjemedlemmarna kan umgås separat, om inte alla kommer överens. För barn som växlar boende olika veckor kan det lilla barnsovrums öppnas upp med en vikkvägg till ett annat sovrums för att få en större golvyta.

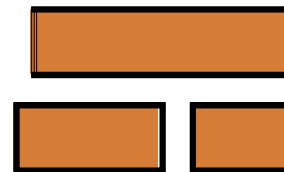

FÖRSLAG 4 - KONCEPT FÖR FASAD & KONSTRUKTION

Modulerna är av standardiserade mått, som kan varieras i ett par olika utseenden och material. De boende kan välja modul utifrån den stil som passar dem. Med fasadpaneler kan även transparensen varieras i bostaden, mellan en stor fönsteryta eller en mindre. Modulerna har bäringen i de längsgående väggarna. De kan monteras ned och flyttas till annan plats om bostadsbehovet minskar i området.

Förråd till bostaden kan byggas i samband med bilgarage och om behovet finns kan en möteslokal med diverse kollektiva ytor uppföras på gården.

SEKTIONER 1:300

DEL 4
AVSLUTANDE
DISKUSSION

AVSLUTANDE DISKUSSION

Bostaden för den moderna familjen

Kärnfamiljen är under upplösning. Trots det används familjetypen fortfarande som mall för bostadsbyggandet i stort. När familjen som begrepp förändras skapas ett behov för en ny typ av bostäder, bortom kärnfamiljens ofta stereotypa och ojämslida ramar. Upplösningen av den öppnar för ett föräldraskap där mamma som pappa anses lika viktiga i barnets liv. För bara ett tiotal år sedan var det praxis att mamman fick ensam vårdnad efter en skilsmässa. Idag delar de allra flesta föräldrar på vårdnaden. Växelvis boende, där barnen till separerade föräldrar byter bostad varannan vecka, är ett relativt nytt samhällsfenomen, som blir allt vanligare. Dessa familjer kan ha svårt att hitta en passande bostad idag. Den så vanliga tre- eller fyrarummaren kan vara för dyr för den ensamstående föräldern samtidigt som den ofta är för liten för den ombildade familjen.

Jag undrade initialt hur bostaden kunde utformas för att vara bättre anpassad för en växelvis boendeform. Intervjuerna med varannan vecka – familjer avslöjade att de inte var odelat positiva till ett särskilt boende, vilket grodde ett tvivel. Finns det ett behov för just växelvisa bostäder? Frågan är inte helt enkel att besvara. Tankarna har med tiden fixerats kring vad som är speciellt för boendeformen och vilka skillnader som

finns mellan kärnfamiljen och varannan vecka – familjen. Men, behoven är till mångt och mycket subjektiva och varje familj är unik. Dessutom ändras båda familjetyper i ett längre perspektiv. Det som skiljer dem åt är varannan vecka – familjens veckovisa förändringar.

Problemen som uppkommer efter en separation är både praktiska och känslomässiga. Att antalet personer i hushållet varierar ger ett växlande ytbehov och skilsmässan i sig innebär ofta en sämre ekonomi. Dessutom finns många känslor i omlopp som oro, saknad, rotlöshet eller irritation över nya familjemedlemmar. Kan arkitekturen lösa de problemen eller ska bostaden enbart utformas för att inte vara ett hinder i vardagen?

Växelvisa lösningar

Från början såg jag flexibiliteten som svaret för växelvis boende. Snabba förändringar av bostaden, med skjutbara väggar och multifunktionella möbler, skulle klara av de ständigt skiftande behoven och samtidigt möjliggöra att hela bostadens yta kunde nyttjas även den barnfria veckan. Däremot framkom det under intervjuerna att sådana lösningar upplevdes som dåliga och hade, om möjligt, undvikits. Det kan bero på att familjerna hade svårt för att tänka sig lösningar som de själva

inte sett och som ännu inte är vanliga på marknaden. Fast det kan även bero på mer personliga anledningar. Känslan av att ha sin egen vrå är viktig för identiteten och starkt kopplad till trivsel och hemkänsla. Det finns en risk att en snabb förändring av bostaden kan påverka trygghetskänslan negativt. Barnen kan känna att de inte får ta någon plats eller att de städas undan varje vecka. Att hela bostadens yta kan nyttjas oavsett om barnen är där eller inte måste vara underordnat en bra boendemiljö.

Flexibla element för snabba förändringar av bostaden kräver mycket av de boende för att fungera optimalt. De förutsätter att det finns en ork att flytta på möbler eller väggar med jämna mellanrum. Om flexibiliteten i sig känns betungande kan arkitekturen i värsta fall ta över och styra de boendes vardag.¹ Idéer om skjut- eller vikbara väggar, som möjliggör en sam använing av ytor, kan istället ses som en fast lösning, som vid speciella tillfällen eller högtider öppnas upp för att ge mer yta till ett vardagsrum eller kök. De kan även användas för att dela av gemensamma rum för att skapa fler sociala ytor att umgås på, om alla familjemedlemmar inte kommer överens.

Den långsiktiga flexibiliteten tror jag fortfarande på; att bostaden kan planeras från grunden eller att den kan förändras,

utökas eller minskas med familjen. En dimension som bör finnas med i alla typer av bostadsprojekt.

Yteffektivitet eller trångboddhet

Växelvisa bostäder bör inte ha ytor som är onödigt stora eller svåra att använda. För arkitekten blir det en balansgång mellan yteffektivitet och trångboddhet. När antalet kvadratmetrar hålls nere kan användandet av rummen begränsas till ett sätt. Det kan i sig tvinga fram en flytt om det sker förändringar i familjesituationen. Planlösningar med funktionsobundna ytor förhindrar att rummen är låsta till ett nyttjande, och möjliggör att de kan användas efter egna önskemål. Samtidigt ger de en större yta och färre rum, när varannan vecka - familjen snarare har ett behov av en ytsnål bostad med många mindre sovrum.

Varannan vecka - familjernas ekonomiska begränsningar kan tvinga dem att köpa en bostad som är mindre än vad de egentligen behöver. Att ha rum som står tomma under långa perioder är en omöjlighet för många. Sovplatser i gemensamhetsutrymmen är en ytbesparande lösning på problemet men ger också upphov till ett dilemma. Ska man som arkitekt planera för att någon ska sova i vardagsrummet eller köket? Eller, ska sådana sovplatser, som trots allt förekommer i många hem idag, lösas på ett bättre sätt, genom exempelvis

nischer för sängar, sängskåp eller rumsavdelande element. Som arkitekt bör man ha i åtanke att de inte är optimala lösningar för växelvis boende, och att de kan vara ohållbara om de används dagligen eller i ett längre perspektiv. De kan slita på förhållandet familjemedlemmar emellan och bidra till en ökad stress.

Flera av lösningarna för växelvisa boende är inte förenliga med rådande boendenormer, som reglerar vilka funktioner som bör finnas i en bostad, antalet rum, ytstorleken för dem och kommunikationen till och från dem. Frågan är om dagens boendenormer hjälper eller stjälper för växelvis boende? Trots att de finns till för att förbättra boendemiljön kan de samtidigt vara stelbenta och begränsande och i värsta fall leda till trångboddhet. Att bostaden når upp till kraven är, enligt de intervjuade, sekundärt till att alla har sin egen yta.

Ett framtida bostadsbyggande

Det är dags för ett bostadsbyggande som har den moderna familjen i fokus. Men, det innebär inte att vi behöver bygga specifikt för växelvis boende. Att göra det riskerar att leda till en social stigmatisering av varannan vecka - familjen. Sådana bostäder kan märkas ut som skilsmäsohus och separera olika familjer och områden. Dessutom tvivlar jag på att varannan

vecka - familjen vill identifiera sig med just växelvis boende.

I vårt allt mer individualistiska samhälle har bostaden blivit ett sätt att uttrycka sin identitet. Generella lösningar är inte längre lika intressanta på bostadsmarknaden utan de sökande är ofta ute efter one of a kind - objekt. Dock kan ett flexibelt och generellt bostadsbyggande utgöra en grund för det individuella. Det kan tillåta familjen att fritt anpassa bostaden efter de egna behoven och vara hållbart både ur miljösynpunkt och i ett samhälleligt perspektiv.

Istället för att skraddarsy för växelvis boende föreslår jag att vi med nya bostäder öppnar upp för andra sätt att bo. Ingen kan med säkerhet säga hur familjen kommer att se ut om ett halvsekel. Ledordet bör vara att bygga för förändring. Låt framtidens bostäder vara flexibla nog att klara av familjen av idag och imorgon!

Slutord

Bostadsstudier är till för att arkitekter och andra ska få en bättre uppfattning om hur folk verkligen bor och kunna utveckla bostadsbyggandet. En nackdel är om studierna tas för sanningar och överförs till att gälla alla människor. Behov och önskemål följer med tiden men är även subjektiva. Vi måste vara medvetna om att tiderna och behoven med dem förändras.

Fortsatt forskning

Ämnet växelvis boende har varit väldigt omfattande och borde, när jag ser på det i efterhand, ha begränsats. Tidsbristen gjorde att de olika delarna i rapporten komprimerades. Om mer tid funnits kunde arkitekturstudien av varannan vecka – familjen och växelvis boende ha gjorts mer omfattande. Intervjuer borde ha utförts med både barn och vuxna. Som kompletterande information kunde uppföljande intervjuer ha gjorts för att få varannan vecka - familjernas åsikter om förslagen, efter att de fått ta del av studien.

Slutligen hade det varit intressant att implementera vissa av idéerna i ett verkligt projekt, för att se hur den växelvisa bostaden tas emot på marknaden. Det skulle besvara frågan om det finns ett behov för växelvisa bostäder.

NOTER

Växelvis boende & varannan vecka - familjen

1. *Växelvis boende – att bo hos både pappa och mamma fast de inte bor tillsammans* (2004). Sverige: Socialstyrelsen. Sid. 10
2. *Växelvis boende – att bo hos både pappa och mamma fast de inte bor tillsammans* (2004). Sverige: Socialstyrelsen. Sid. 28
3. *Var finns rum för våra barn?* (2006). Sverige: Boverket. Sid. 13
4. Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst. Sid. 58
5. *Var finns rum för våra barn?* (2006). Sverige: Boverket. Sid. 7-21
6. *Drygt nio av tio har eget rum*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____282480.aspx (100122)
7. Nylander, Ola & Eriksson, Anna (2009). *Så använder vi våra bostäder: bostadsundersökning – en pilotstudie med 20 lägenheter*. Stockholm: Svensk Byggtjänst AB.
8. *Familjer efter antal barn*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255884.aspx > (100122)
9. *De flesta lever med sina biologiska föräldrar*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____151501.aspx (100122)
10. *De flesta lever med sina biologiska föräldrar*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____151501.aspx (100122)
11. *Växelvis boende ökar bland skilsmässobarn*. (2009) (Elektronisk) Tillgänglig: < http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0001_2009K04_TI_02_A05TI0904.pdf > (100412)
12. *Gemensam vårdnad – vad innebär det?* (2006). Sverige: Socialstyrelsen. (Elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2006/2006-114-31> > (100212)
13. *Gemensam vårdnad*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255870.aspx (100122)
14. *Växelvis boende – att bo hos både pappa och mamma fast de inte bor tillsammans* (2004). Sverige: Socialstyrelsen. Sid. 28
15. *Gemensam vårdnad*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255870.aspx (100122)
16. *Ekonomi i barnfamiljerna*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255876.aspx > (100122)
17. Glennhammar, Malin & Ols Åström, Hanna (2007). *Växelvis boende och stress - "man vill ju inte vara en bricka i spelet"*. C-uppsats Örebro Universitet.
18. *Barnkonventionen*
Tillgänglig: < <http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=55> > (100319)
19. *Boende och vårdnad*
Tillgänglig: < <http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=3674> > (100319)
20. Glennhammar, Malin & Ols Åström, Hanna (2007). *Växelvis boende och stress - "man vill ju inte vara en bricka i spelet"*. C-uppsats Örebro Universitet.
21. Israelsson, Mirja & Markskog, Josefina (2006). *"Ge det en chans i alla fall" - Växelvis boende ur ett barnperspektiv*. C-uppsats Mittuniversitetet. *Mamma har oftast tid*: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255882.aspx > (100122)
22. Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning.

Guide för växelvis boende

1. Nathorst-Böös, Thomas (1999). *Bostadsboken: hyresgästernas handbok om bostadskvalitet*. Stockholm: Hyresgästföreningen i samarb. med byggläroverket. Sid. 9-20

2. Nylander, Ola (2007). *Bostadens rum – Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet*. Stockholm: Axl Books. Sid. 82

3. Nathorst-Böös, Thomas (1999). *Bostadsboken: hyresgästernas handbok om bostadskvalitet*. Stockholm: Hyresgästföreningen i samarb. med byggläroverket. Sid. 17-18

4. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 150

5. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 35-37

6. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 4

7. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 21

8. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 9-10

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 15,

9. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 4

10. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 25

11. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 16- 18

12. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 25

13. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 5

14. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 43.

15. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 155,
Experimenthus i stadsdelen Järnbrott, Göteborg (1954). SVT PLAY öppet arkiv. Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393120/experimenthus_i_stadsdelen_jarnbrott_goteborg > (100204)

16. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 47

17. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 32

18. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 33

19. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. *Steward Brands tankar*. Sid. 170

20. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 109

21. Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst. Sid. 174-175

22. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 167

23. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford:

Architectural Press. Sid. 27

24. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 48

25. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 168

26. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 169

27. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 174

28. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 169

29. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 33

30. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 126

31. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 109

32. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 140

33. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 179

34. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 191

35. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 156

36. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford:

Architectural Press. Sid. 189

37. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers.

38. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 197-198

39. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 197-198

40. Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 132

41. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 199

42. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press.

43. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 149

44. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 185

45. Nylander, Ola (2007). *Bostadens rum – Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet*. Stockholm: Axl Books. Sid. 13-19

46. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 134

47. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 140

48. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 136

49. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford:

Architectural Press. Sid. 141

50. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 187

51. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 142

52. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 136

53. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 131-132

54. Nylander, Ola (2007). *Bostadens rum – Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet*. Stockholm: Axl Books Sid. 14

55. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 14

56. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 37

57. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. *Citat av Stewart Brand*. Sid. 39

58. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 143

59. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 35-37

60. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 133

61. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 40

62. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford:

Architectural Press. Sid. 146

63. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 138

64. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 130

65. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 186

66. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 130

67. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 134-140

68. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 16-17

69. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 152-155

70. Nylander, Ola (2007). *Bostadens rum – Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet*. Stockholm: Axl Books Sid. 86

71. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 141

72. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 148-150

73. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 134-140

74. Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill. Sid. 183

75. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford:

Architectural Press. Sid. 148-150

76. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. 144

77. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 28

78. Hornyanszky Dalholm, Elisabeth (1998). *Att forma sitt rum*. Lund : Univ. Sid. 34-36, 43

79. *Experimenthus i stadsdelen Järnbrott*, Göteborg (1954). SVT PLAY öppet arkiv. Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393120/experimenthus_i_stadsdelen_jarnbrott_goteborg > (100204)

80. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 144

81. Brandberg, Matilda (2002). *Bostäder till varje pris – går det att bygga billigare?* Examensarbete Arkitektur CTH. Sid. 16-17

82. Brandberg, Matilda (2002). *Bostäder till varje pris – går det att bygga billigare?* Examensarbete Arkitektur CTH. Sid. 27-29

83. Brandberg, Matilda (2002). *Bostäder till varje pris – går det att bygga billigare?* Examensarbete Arkitektur CTH. Sid. 30, 32

84. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 43

85. *Kollektivhus och ekobyar*
Tillgänglig: < <http://hem.fyristorg.com/assets/> > (100319)

86. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 45

87. *Flexibla lägenheter* (1967). SVT PLAY öppet arkiv.
Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393121/oppet_arkiv/flexibla_lagenh

[eter?cb,a1364145,1,f,103215/pb,a1364142,1,f,103215/pl,v,,1393120/sb,k103213,1,f,103215](http://svtplay.se/v/1393120/experimenthus_i_stadsdelen_jarnbrott_goteborg) > (100125)

88. *Experimenthus i stadsdelen Järnbrott*, Göteborg (1954). SVT PLAY öppet arkiv. Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393120/experimenthus_i_stadsdelen_jarnbrott_goteborg > (100204)

89. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 45

Tillämpning

1. Arkitekten (December 2009). *Årets arkitekturpriser*.

Avslutande diskussion

1. Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 155

Bilder

I. Information hämtad från Så byggdes staden.

Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst. Sid. 58

II. Information hämtad från Så byggdes staden.

Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst. Sid. 58

III. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Genomsnittlig bostadsarea per bostad (HEK) Riket 2008: Tillgänglig: < <http://www.ssd.scb.se/> > (100122)

IV. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Drygt nio av tio har eget rum: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____282480.aspx (100122)

V. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Gemensam vårdnad: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255870.aspx (100122)

VI. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Ekonomi i barnfamiljerna: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255876.aspx > (100122)

VII. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Familjer efter antal barn: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255884.aspx > (100122)

VIII. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

De flesta lever med sina biologiska föräldrar: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____151501.aspx (100122)

IX. Information hämtad från Statistiska centralbyrån.

Mamma har oftast tid: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255882.aspx > (100122)

X. Inspirerat av Leupens & Brands lagerteorier.

Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers. Sid. 31

XI. Information hämtad från Så byggdes staden.

Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst. Sid. 175

XII. Avritad bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 193

XIII. Avritad bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 168

XIV. Avritad bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 169

XV. Inspirerad av en bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 191

XVI. Inspirerad av en bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 189

XVII. Avritad bild från Flexible Housing.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press. Sid. 40

REFERENSER

Otryckta

Intervjuer

5 intervjuer om växelvis boende, från våren 2010. Ljudinspelningar och transkriberat material finns i författarens ägo.

Tryckta

Litteratur

Björk, Cecilia & Reppen, Laila (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst.

Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning.

De Botton, Alain (2006). *Lyckans arkitektur*. Stockholm: Brombergs.

Eldonk, Jos van & Fassbinder, Helga (1990). *Flexible fixation: the paradox of dutch housing architecture*. Assen: Van Gorcum, Eindhoven university of technology.

Fridh, Kristina & Laurien, Thomas (2009). *Ytans materialitet*. Göteborg: Artmonitor, Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet.

Friedman, Avi (2002). *The adaptable house: designing homes for change*. New York: McGraw-Hill.

Groat, Linda & Wang, David (2002). *Architectural research methods*. Chichester: Wiley.

Gromark, Sten (1993). *Berfriande arkitektur. Studier av Nutida Arkitektur i Social Förvandling*. Göteborg : Avd. för byggnadsplanering, CTH.

Hornýanszky Dalholm, Elisabeth (1998). *Att forma sitt rum*. Lund : Univ.

Leupen, Bernard (2006). *Frame and generic space*. Rotterdam: 010 Publishers.

LOFT Publications (2008). *Small city apartments*. Barcelona: FKG.

Nathorst-Böös, Thomas (1999). *Bostadsboken: hyresgästernas handbok om bostadskvalitet*. Stockholm: Hyresgästföreningen i samarb. med byggförlaget.

Nylander, Ola (1999). *Bostaden som arkitektur*. Stockholm: Svensk Byggtjänst.

Nylander, Ola (2007). *Bostadens rum – Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet*. Stockholm: Axl Books.

Nylander, Ola & Eriksson, Anna (2009). *Så använder vi våra bostäder: bostadsundersökning – en pilotstudie med 20 lägenheter*. Stockholm: Svensk Byggtjänst AB.

Riley, Terence (1995) *The un-private house*. New York: The museum of modern art, Harry N Abrams.

Schleifer, Simone K. (2006). *Small houses*. Köln: Evergreen, Taschen.

Schneider, Tatjana & Till, Jeremy (2007). *Flexible housing*. Oxford: Architectural Press.

Rapporter & publikationer

Regelsamling för byggregler – Boverkets byggregler, BBR (2006) Sverige: Boverket.

Bygga Bra Bostäder – En dokumentation av en bostadskonferens om långsiktighet, kostnad och kvalitet (2005). Sverige: Boverket.

Byggnadsutformning – Bostäder – Funktionsplanering (2006). Sverige: SIS Förlag AB.

Vad värderar vi i vårt boende - en sammanfattning av två undersökningar (1997). Sverige: SABO.

Var finns rum för våra barn? (2006). Sverige: Boverket.

Växels boende – att bo hos både pappa och mamma fast de inte bor tillsammans (2004). Sverige: Socialstyrelsen.

Uppsatser

Andersson, Camilla (2006). *AbNorm*. Examensarbete Arkitektur KTH.

Brandberg, Matilda (2002). *Bostäder till varje pris – går det att*

bygga billigare? Examensarbete Arkitektur CTH.

Dimberg, Ida (2009). *Brukarmedverkan, exempel på verktyg för arkitekter i dialog med brukare*. Examensarbete Arkitektur CTH

Ekholm, Kerstin & Wiman, Anna-Karin (2007). *Det känns konstigt att vara på samma ställe – ungdomars upplevelse av kommunikationsprocessen i samband med växelvis boende*. C-uppsats Örebro Universitet.

Israelsson, Mirja & Markskog, Josefina (2006). *”Ge det en chans i alla fall” - Växels boende ur ett barnperspektiv*. C-uppsats Mittuniversitetet.

Glennhammar, Malin & Ols Åström, Hanna (2007). *Växels boende och stress - ”man vill ju inte vara en bricka i spelet”*. C-uppsats Örebro Universitet.

Tidskrifter

Arkitekten (december 2009). *Årets arkitekturpriser*.

Arkitektur (2 – 2010). *De nya bostäderna*.

Internetkällor

Barnkonventionen

Tillgänglig: < <http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=55> > (100319)

Boende och vårdnad

Tillgänglig: < <http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=3674> > (100319)

Kollektivhus och ekobyar

Tillgänglig: < <http://hem.fyrstorg.com/assets/> > (100319)

Elektroniska dokument

Att skiljas – när man har barn. (2006). Sverige: Socialstyrelsen. (Elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2006/2006-114-32> > (100216)

Gemensam vårdnad – vad innebär det? (2006). Sverige: Socialstyrelsen. (Elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2006/2006-114-31> > (100212)

Vem bor i HSB? (2009). Lindqvist, Nina. Sverige: Rådhusgruppen AB. (Elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.hsb.se/omhsb/fakta/undersokningar/vem-bor-i-hsb> > (100120)

Forskningsetiska principer (2002).Sverige: Vetenskapsrådet. (Elektronisk) Tillgänglig: < http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf > (100204)

Växelvis boende ökar bland skilsmässobarn. (2009) (Elektronisk) Tillgänglig: < http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0001_2009K04_TI_02_A05TI0904.pdf > (100412)

Multimedia

Experimenthus i stadsdelen Järnbrott, Göteborg (1954). SVT PLAY öppet arkiv. Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393120/experimenthus_i_stadsdelen_jarnbrott_goteborg > (100204)

Flexibla lägenheter (1967). SVT PLAY öppet arkiv. Tillgänglig: < http://svtplay.se/v/1393121/oppet_arkiv/flexibla_la_genheter?cb,a1364145,1,f,103215/pb,a1364142,1,f,103215/pl,v,,1393120/sb,k103213,1,f,103215 > (100125)

Opublicerade verk

BoTrender 08 – en rapport om framtidens boende (2008) Tyréns Temaplan. (intern marknadsinformation HSB).

Framtidens boendemönster (2008). Docere. (intern marknadsinformation HSB).

Övrigt

Moelven eurowand (2010). *Wanderwall*. Tryckt produktkatalog.

Studiebesök

Moelven eurowand showroom. Örebro (100201)

Möten

HSB introduktion. Göteborg (091109)

Moelven eurowand introduktion. Örebro (100201)

HSB presentation. Göteborg (100420)

Statistik

Barn och familjestatistik. SCB, Statistiska centralbyrån:

Familjer efter antal barn: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255884.aspx > (100122)

Olika familjetyper: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____279867.aspx > (100122)

Drygt nio av tio har eget rum: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____282480.aspx > (100122)

Separationer: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____27475.aspx > (100122)

Gemensam vårdnad: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255870.aspx > (100122)

De flesta lever med sina biologiska föräldrar: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____151501.aspx > (100122)

Syskon: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255868.aspx > (100122)

Ekonomi i barnfamiljerna: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255876.aspx > (100122)

Mamma har oftast tid: Tillgänglig: < http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____255882.aspx > (100122)

Genomsnittlig bostadsarea per bostad (HEK) Riket 2008:
Tillgänglig: < <http://www.ssd.scb.se/> > (100122)

INTERVJUGUIDE

Bakgrund:

- Berätta lite om dig själv – bakgrund, ålder, sysselsättning.
- Berätta om din familj – vilka är ni? (vuxna, barn, åldrar, kön)
- Hur länge har ni haft växelvis boende?
- Har familjesituationen förändrats under tiden som ni har haft växelvis boende?
- Har boendesituationen förändrats under tiden som ni har haft växelvis boende?
- Vilka tider är barnen hos er?
- Har barnen varit med och bestämt om hur de ska bo?

Tidigare situation

- Hur bodde du/ni innan det växelvisa boendet?

Nuvarande situation

- Hur stor är bostaden? (antal rum, kvadratmeteryta)
- Varför valde ni just den här bostaden? (alt. varför bor ni kvar?)
- Har du/ni fått kompromissa bort något i bostaden på grund av det växelvisa boendet?

Bostaden

- I vilka rum umgås och samlas familjen?
- Har alla barn ett eget rum?
- Har ni plats för gäster eller kompisar till barnen?
- Finns det plats för att gå undan och vara för sig själv?
- Finns plats för läxläsning eller arbete?
- Finns plats för förvaring?
- Saknar du något rum?

Behov

- Hur förändras era behov mellan veckorna?
- Hur förändras bostaden mellan veckorna?
- Har du/ni andra behov idag jämfört med tidigare boende? (på vilket sätt?)
- Använder ni bostaden annorlunda idag jämfört med tidigare boende? (på vilket sätt?)

Kvaliteter och brister

- Vad är det bästa med din bostad?

- Vad är det sämsta med din bostad?
- Påverkar bostaden er som familj? (på vilket sätt, positivt el. negativt?)

Möjlighet till förändring

- Har du ändrat något i bostaden från det att ni flyttade in? (eller separerade?)
- Vad är dina egna lösningar för växelvis boende i bostaden?
- Kan bostaden idag förändras? (använda rum annorlunda, göra fler eller färre rum)
- Vilka förändringar i er familjesituation skulle kräva att ni bytte bostad?

Vision

- Vad skulle du vilja ändra på ditt boende idag?
- Hur ser ditt drömboende ut?
- Har du idéer om hur en bostad skulle kunna utformas för att förenkla för växelvis boende?
- Har du hört om andra familjers lösningar för växelvis boende?

Åsikter om växelvis boende:

- Vad är dina åsikter om växelvis boende?
- Hur fungerar växelvis boende för er?
- Vad anser du är viktigt för att få växelvis boende att fungera bra?
- Vad är fördelarna med växelvis boende?
- Vad är nackdelarna med växelvis boende?

Åsikter om förslag på lösningar:

Vad anser du om följande lösningar:

- Bo i en lägenhet vägg i vägg med barnets andra förälder, där barnets rum ligger emellan de två föräldrarnas lägenheter?
- Växelvis boende för föräldrarna, där föräldrarna byter bostad varannan vecka?

Lösningar inne i bostaden:

- Innerväggar som kan monteras upp eller ned?
- Skjutdörrar eller skjutväggar för att dela av rum?
- Multifunktionella, fällbara eller utdragbara möbler, såsom bäddsoffor, sängskåp mm?

